

Profitti

TALOUS & TILINTARKASTUS 2/2020

"Tarvitsemme rakentavaa yhteistyötä"

Haastattelussa tilintarkastusvalvonnan johtaja Liisa Räsänen

Korona kurittaa kuntataloutta

Valvonta tuo luottamusta tukien kohdentumiseen

Trainee-jaksolta suunta tilintarkastajan uralle

SIRPA PIETIKÄINEN

"EU on tytön paras ystävä"

Sanoista tekoihin
Vastuullisuudesta
viestitään ahkerasti,
mutta muuttuvatko
sanat teoiksi?

Sanoista tekoihin

VASTUULLISUUSRAPORTOINTIWEBINAARI 5.11.

Vain vastuullinen yritys voi menestyä.

Vastuullisuusraportointi tarjoaa sijoittajille, asiakkaille ja muille sidosryhmille yritys vastuun mittatikun. Tule kuulemaan vastuullisuuden trendeistä ja vuoden 2021 vastuullisuusraportointikilpailun teemat.

Aika: To 5.11. klo 10–11.45

Paikka: webinaari

Webinaari tarjoaa vastauksia mm. seuraaviin teemoihin:

- Mitä vastuullisuusraportilta vaaditaan sijoittajan näkökulmasta?
- Vuoden 2021 vastuullisuusraportointikilpailun teemat. Miten yritys vastuu kehittyy?
- Mainetta ja kunniaa? Vastuullisuusraportointikilpailun voittajien kokemuksia.

Puhujina ja keskustelemassa muun muassa **Sirpa Pietikäinen**, Euroopan parlamentti, **Jani Alenius**, EY, **Emilia Koski**, Tokmanni ja **Joni Mäkitalo**, Stora Enso. Moderaattorina **Hanna Silvola**, Hanken.

Lue lisää ja ilmoittaudu!
<https://bit.ly/3deJZlf>

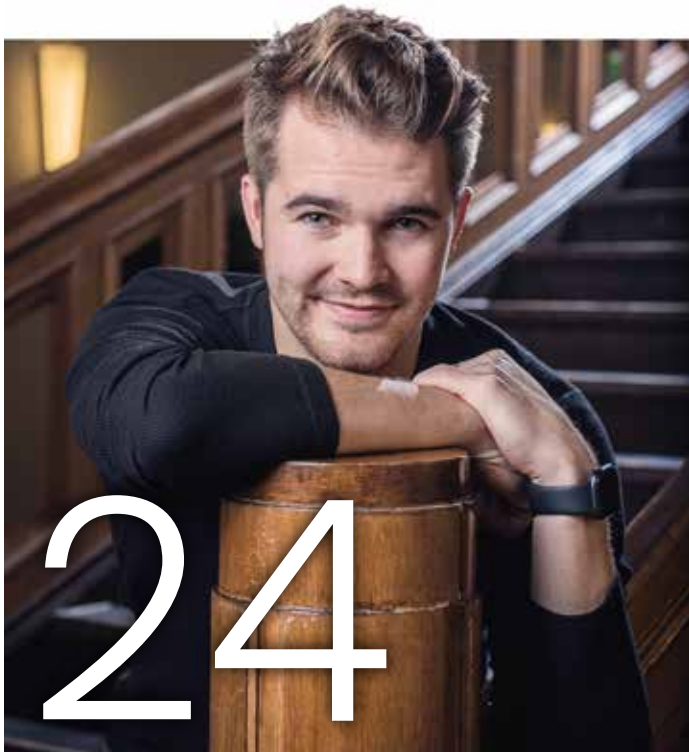
Vastuullisuus- raportointikilpailu edistää yritysvastuuta

Vastuullisuusraportointikilpailun avulla kehitetään vastuullisuustyötä ja -raportointia, tuodaan esiin hyviä käytänteitä ja annetaan tunnustusta ansioituneille yritys vastuuraportoijille. Vuodesta 1996 lähtien järjestetty kilpailu on kaikille avoin ja maksuton.

Varsinaista vastuullisuusraportointikilpailua ei järjestetty vuonna 2020 koronapandemiasta johtuen.

Vastuullisuusraportointikilpailun ja -webinaarin järjestävät yhteistyössä Suomen Tilintarkastajat ry, Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu ja Sustainability Hub, Climate Leadership Coalition ry, FIBS, vastuullisuusverkosto, Vastuullisen sijoittamisen yhdistys Finsif ry, Hanken Svenska handelshögskolan, Nasdaq Helsinki, Ympäristöjohtamisen yhdistys YJY ry ja Ympäristöministeriö.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra toimii kilpailun yhteistyökumppanina.

Profitti

SISÄLTÖ 2/2020

4 Onnittelemme uutta hallitusta

5 Pääkirjoitus

Inhimillisyyttä ja intuitiivisuutta

6 "EU on tytön paras ystävä"

11 Sannan sanoin

Kun poikkeuksesta tulee sääntö

SANNA ALAKARE

12 Yleisluonteinen tarkastus on vaihtoehto mikroyrityksille

JARKKO RAITIO

16 Korona kurittaa kuntataloutta

TIINA LIND

18 Trainee-jaksolta suuntaa uraan

24 Vuorossa inhimillisyyden vallankumous

28 Valvonta tuo luottamusta tukien oikeaan kohdentumiseen

RIITTA LAINE

31 Tarkastusraportit tärkeässä roolissa rahoituksen seurannassa

ANNE KLEEMOLA JA MINNI LEMPIÄINEN

32 Ravitsemisyriksen saaman koronahyvityksen tilintarkastus

RIITTA LAINE

35 Lakinurkka

Tilintarkastus – velvollisuutta vai ei?

RISTO RUUSKA

36 "Tarvitsemme rakentavaa yhteistyötä"

Haastattelussa Liisa Räsänen

42 Puheenvuoro

Laaduntarkastuksen vuosiraportin kertomaa

RISTO RUUSKA

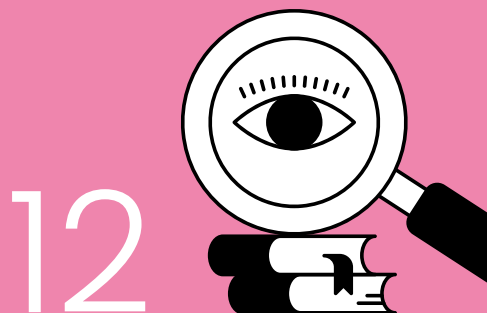
43 Kolumni

Talouden digiloikka edellyttää luottamusta

SARI LOUNASMERI

44 Kuinka tilintarkastusalan standardit kääntyvät suomen kielelle?

MINTTU SALLINEN

32 Koronahyvitysten
jälkikäteiseen valvontaan
osallistuu myös tilintarkastaja.

Julkaisija Suomen Tilintarkastajat ry, Fredrikinkatu 61 A, 8. krs., 00100 Helsinki, p. 09 7552 2010 **Päätoimittaja** Minttu Sallinen, minttu.sallinen@suomentilintarkastajat.fi **Osoitteenmuutokset** viestinta@suomentilintarkastajat.fi **Taitto** Markku Jokinen, Legendium Oy **Kansikuva** Aki Rask **Paino** Painotalo Plus Digital Oy **ISSN** 1457-3032 (painettu) **ISSN** 2489-9089 (verkkajulkaisu). Kirjoituksissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta välttämättä lehden julkaisijan virallista kantaa.

4

Onnittelemme yhdistyksen uutta hallitusta!

Hallituksen kokoonpano vasemmalta lukien:

Hilkka Ahjos, Hilkan Laskenta Oy,
Timo Virkilä, Tilintarkastus T. Virkilä Oy,
Teemu Laitinen, SYS Audit Oy,
Aleksi Martamo, Deloitte,
Ilkka Kujala, Grant Thornton,
Merja Lindh, PwC, ja
Osmo Valovirta, EY.
Kuvasta puuttuu
Tuomas Ilveskoski, KPMG.

Tilintarkastajat saivat uuden hallituksen syyskuun vuosikokouksessa. Puheenjohtajaksi kaksivuotiskaudelle 2020–2022 valittiin **Ilkka Kujala** ja varapuheenjohtajiksi **Tuomas Ilveskoski** ja **Aleksi Martamo**.

Ilkka Kujala korostaa yhteistyön merkitystä ja katsoo luottavaisena tulevaisuuteen.

– Ammattikuntana ja toimialana meidän on puhallettava yhteen hiileen. Juuri nyt elämme murrosvaihetta monin tavoin. Vaikka epävarmuuksia onkin, suhtaudun tulevaisuuteen luottavaisesti. Tilintarkastajan rooli tulee varmasti osin muuttumaan ja varmentaminen ulottumaan esimerkiksi vastuullisuuskysymyksiin. Muutokset ovat kuitenkin mahdollisuuksia ja tilintarkastajilla on kyky tarttua niihin. ■

Puheenjohtajan vitjat vaihtoivat omistajaa, kun Maria Grönroos, PwC, luovitti ne seuraajalleen, Ilkka Kujalalle.

Inhimillisyyttä ja intuitiivisuutta

Luin hetki sitten artikkelin, jossa väitettiin, että verkkokokoukset voivat luoda samanlaiset mahdollisuudet vuorovaikutukselle kuin kasvokkain näkeminen. Epäilen vahvasti.

Koronan myötä olemme ottaneet loikan jos toisenkin. Jäsenkoulutuksemme ja erilaiset tilaisuudet ovat muuttuneet hybrideiksi tai siirtyneet kokonaan verkkoon. Puhumattakaan siitä, että niin sisäiset kuin ulkoisetkin kokoukset käydään lähes tyystin Teamsin tai vastaavan välityksellä.

Tämä poikkeustila on pakottanut meidät – ja oikeastaan koko yhteiskunnan – opettelemaan digitalisaation aakkoset. Ja vieläpä hyvin nopeasti, jos ne eivät olleet jo entuudestaan tutut. Ja tämä kehitys on hyvä asia. Digitalisaatio tehostaa monella tapaa toimintoja ja luo uusia ansaintamalleja, joita kaivataan todella kipeästi juuri nyt.

Mutta silti. Vaikka verkon välityksellä asiat hoituvat ja projektit etenevät, jää jotain puuttumaan. Suuri osa vuorovaikutuksesta on sanatonta, ilmeitä, eleitä, kehonkieltä ja äänensävyjä. Aito läsnäolo luo mahdollisuuden intuitiiviseen viestintään, josta rakentuu luottamus, arvostus ja kunnioitus. Vain tätä kautta on mahdollista uskaltautua hulluun ideointiin tai kyseenalaistaa tavaksi muuttuneita totuuksia.

Ehkäpä koronan aiheuttama poikkeustila opettaa meille paljon. Rohkeutta ja resilienssiä sopeutua muutoksiin koskivatpa ne sitten työ- tai siviilielämää. Mutta myös sen arvon, joka ihmisten aidoilla kohtaamisilla on.

Perttu Pölönen puhuu inhimillisyyden vallankumouksesta. Teknologian kiihtyminen ajaa meidät miettimään, mitä saamme toiselta ihmiseltä. Iso osa rutiinitöistä katoaa tulevaisuudessa, mutta työ, johon ihminen tuo inhimillistä lisäarvoa, ei katoa koskaan.

Näinä poikkeusaikoina tarvitsemme entistäkin enemmän inhimillisyyttä ja intuitiivisuutta.

Minttu Sallinen

päätöimittäjä

P.S. Ehkä huomaatkin, että Profiitin ulkoasu on uudistunut. Lehden uusi ilme mukailee yhdistyksemme uutta brändiä ja visuaalista ilmettä. En ole varma, ovatko uudet verkkosivumme ehtineet jo aueta lehden kolahtaessa postiluukkuihin. Käy kuitenkin varmuuden vuoksi kurkkaamassa, www.suomentilintarkastajat.fi.

Twitter @MinttuSallinen

LinkedIn Minttu Sallinen

Profiitti

Profiitti on kolme kertaa
vuodessa ilmestyvä
jäsen- ja sidosryhmälehti.

@STyhdistys

Suomen Tilintarkastajat ry

KUVA Aki Rask

"EU on tytön paras ystävä"

Europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen, 61, uskoo, että maailman voi pelastaa, mutta pelastusprojektin rinnalle tarvitaan riskinvälttöprojektia. Sen tavoite on houkutella finanssimarkkinat investoimaan ja sijoittamaan kestävästi.

TEKSTI Marjukka Kähönen KUVAT Aki Rask

Sirpa Pietikäinen on suomalaisten hyvin tuntema poliitikko. Poliittinen ura ei ole kuitenkaan ollut tietoinen päätös, elämä on vain antanut luontevan tilaisuuden luottamustehtäville.

– Intohimoni on pitkään ollut ympäristön ja talouden yhteensovittaminen. Minulle politiikka on kollektiivista rakkautta, yhteisten asioiden hoitamista ja järjestämistä.

Pietikäisen unelma on maailma, jossa ympäristönäkökulma sisältyy kaikkeen päätöksentekoon ja luontopääoma säilyy seuraaville suku-

polville. Globaaleja haasteita ei voi ratkaista yksin eikä paikallisesti.

– Marilyn ja **Tarja Halosta** mukaillakseni: EU on tytön paras ystävä. Mutta me tarvitaan globaalisti vieläkin suurempia toimijoita. Esimerkiksi YK:lla pitäisi olla paljon vahvempi asema, tämän osoitti hyvin korona-kriisi. WHO varoitti meitä jo tammi-kuussa pandemiasta, mutta emme toimineet.

Ei vaan voi jättää tekemättä

Pietikäinen kiinnostui politiikasta 10–12-vuotiaana. Elettiin 1970-lukua, ►

- Ilmastonmuutos ei
pysähdy millekään rajalle.

KUKA?

Sirpa Pietikäinen, 61

- Ura: Kansanedustaja 1983–2003, ympäristöministeri 1991–1995, Euroopan parlamentin jäsen 2008–
- Jäsen talous- ja raha-asoiden sekä naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnissa. Varajäsen ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnassa.
- Koulutus: KTM 1986
- Perhe: elämäkumppani Tapio, 96-vuotias äiti ja 3 kissaa
- Harrastukset: vaeltaminen, lukeminen ja uuden oppiminen

- suurten ikäpolvien 1960-luvun poliittisen liikehdinnän jälkimaininkeja, ja ympäristökysymykset alkoivat nousta.

Vuonna 1962 oli ilmestynyt **Rachel Carsonin** teos Äänetön kevät, jonka julkaisua on sittemmin pidetty ympäristöliikkeen syntyhetkenä. Rooman klubi julkaisi Kasvun rajat -raporttinsa 1972. Alettiin puhua saasteista, ja koulussa biologian opettajakin kertoi siilien kadosta.

Ympäristökysymykset herättivät nuoren tytön huolen ja kiinnostuksen itse vaikuttaa asioihin.

– Poliitiikka oli niihin aikoihin luontevasti läsnä eikä sitä koettu samalla tavalla kurjaksi kuin ehkä myöhemmin. Asiaan myötävaikutti myös vanhempieni arvomaailma. Sellainen asenne, että ei riitä, että toteaa politiikan olevan pyllystä, vaan pitää tehdä jotain parempien päätösten eteen.

Vielä 1970-luvulla ja 1980-luvulle asti politiikassa oli paljon intohimoa, idealismia ja edistysuskoa. Pietikäinen luettelee vuosikymmenten

saatossa toinen toistaan seuranneita suomalaisia uudistuksia: lapsilisät, lasten päivähoito, oikeus kohtuuhintaiseen päivähoitoon, peruskoulu.

– Uskottiin, että kansallisvaltio ja politiikka voi ratkaista kaikki ongelmat. Että mitä hyvää me tehdäänkään seuraavaksi.

Sen jälkeen pankkikriisit ja globaalit haasteet ovat paljastaneet isoja systeemiongelmia. Kompleksiset ongelmat eivät ratkea paikallisesti, eikä valmiita vastauksia ja ratkaisumalleja aina edes ole.

Pietikäinen peräänkuuluttaa poliitikkojen vastuuta.

– Yksittäinen kuluttaja ei voi esimerkiksi laittaa yrityksiä vastuuseen. Poliitikolla on vastuu keksiä uusia yhteiskunnallisia keinoja, kuten nyt vaikka EU-taksonomia.

EU-taksonomiasta globaali järjestelmä?

Talouden logiikka ei ole Pietikäisen mukaan rakentunut ilkeyttään vääräksi. Raha vain on tällä hetkellä väärissä paikoissa. Kiertävästä

globaalista varallisuudesta melkein puolet pitäisi houkutella kestävämmistä investoinneista kestäviin hankkeisiin seuraavan 10 vuoden sisällä.

Hän uskoo, että se on mahdollista.

– Ydinkysymys on se, miten eläkerahastojen varat, jotka ovat kiinni vaikkapa Shellin fossiilisissa esiintymissä tai Puolan kivihiilikaivoksissa, saadaan houkuteltua kestäviin kohteisiin?

Tähän Pietikäinen uskoo EU-taksonomian, eli kestävien investointien luokitusjärjestelmän, olevan väline. Hän on itse toiminut taksonomia-asetuksen toisena pääneuvottelijana parlamentissa. Asetus hyväksyttiin ja sai lainvoiman tänä kesänä.

– Kyse on riskeistä. Uskon, että ympäristövaikuttavuuden tieto on sijoittajalle riskien kannalta tulevaisuudessa jopa relevantimpaa kuin taloustieto. Ekologisen kriisin seuraus on aina myös talouskriisi.

Taksonomian pohjalta tulee luoda harmonisoidut indikaattorit sille, millaisia sijoituskohteita voidaan pitää

kestävinä, eli se helpottaa sijoittajia rahoittamaan kestäviä kohteita. Tämä kannustaa yrityksiä investoimaan ja innovoimaan kestävämmiin.

– Taksonomiassa tulee jatkossa laskea muun muassa kaikki raaka-aineiden, energian, veden ja maan käytön vaikutukset biodiversiteettiin ja ilmastomuutokseen. Se huomioi myös merkittävän haitan periaatteen. Ei ole siis ok tuottaa vaikka aurinkopaneeleita lapsityövoimalla.

Tavoite on globaali järjestelmä, ikään kuin ympäristövaikutusten IFRS. Raportointiin pitäisiikin Pietikäisen mukaan suhtautua ympäristökirjanpitona. Nämä tiedot tulee kerätä ja raportoida yhdenmukaisesti yritysten vuosikertomuksissa.

– Pitkällä aikavälillä ympäristövaikutukset tulisi myös monetarisoida, jolloin vaikutukset tuottavat yhteiskuntavelkaa. Esimerkiksi perunan yhteiskuntavelkaa on se, miten paljon torjunta-aineisiin kuolee pölyttäjiä tai lannoitteiden käyttö pilaa vesiä. Tässä pisteessä emme ole vielä.

Nyt edetään olemassa olevan taksonomia-asetuksen pohjalta vaiheittain. Tämän vuoden loppuun mennessä luodaan ilmastostandardit, muiden ympäristövaikutusten sisällöt seuraavat perässä muuttaman vuoden sisään.

Pietikäinen haluaisi ympäristövastuun ja ESG-periaatteiden sekä taksonomian niiden mittariksi päätyvän lopulta osakeyhtiölakiin.

– Tiedän, että tämä koetaan hankalaksi, kalliiksi ja jopa mahdottomaksi. Mutta kaikki tieto on kyllä olemassa, se pitää vain kerätä.

Sitä ennen pitää käydä standardistaistelu, sillä tiedon vertailukelpoisuus on vielä ratkaisematta. Eikä sitäkään ole määritelty, kuka lopulta vastuullisuus- ja ympäristötiedot auditoi.

– Auditointi on oma poliittinen vääntönsä, mutta itse näen, että ti-

laintarkastajat ja tilintarkastuslainsäädäntö ovat oikeita välineitä. Tiedän kyllä, ettei vastaus ole kaikkien pienten toimijoiden mieleen, mutta olen varma, että ympäristöraportointi tulee tilintarkastajien tontille ennen pitkää. Ratkaisu voisi olla esimerkiksi tilintarkastajan ja ympäristöpuolen ekspertin kumppanuus.

Politiikka hidas, ilmastomuutos nopea

Aikaa ei ole hukattavaksi.

– Kun olin ympäristöministerinä Rion ilmastokokouksessa (1992), tutkijat varoittelivat, että jäätiköt alkavat sulaa 2100-luvulla. Ja vielä jokin aika sitten pidin maakaasua yhtenä täydennysratkaisuna siirtövaiheessa fossiilisista uusiutuviin energiamuotoihin. Kuten tiedämme jäätiköt sulavat jo, eikä aika valitettavasti riitä maakaasu-vaihtoonkaan. IPCC:n seuraava raportti tulee olemaan pysäyttävää luettavaa, hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä näyttää olevan pakko, ei vaihtoehto.

Samaan aikaan EU:ssa on edistetty taksonomiaa.

Miten nämä suhteutuvat toisiinsa?

– On ylipäätään hyvä, että lainsäädäntöä kehitetään ja uusia raportointisysteemejä otetaan käyttöön. Moni meidänkin mepeistä ajaa yritysvastuulakia, ja käyn siis paljon keskustelua, mitä välinettä kehittäämällä asiat pitäisi hoitaa. Itse olen taksonomian kannalla ja ajan sitä, että meillä olisi vain yksi integroitu raportointi eikä montaa eri järjestelmää.

Ei-taloudellista raportointia koskeva direktiivi NFR tuli voimaan kaikissa EU:n jäsenvaltioissa 2018. Direktiivi velvoittaa kaikki yli 500 työntekijän yritykset raportoimaan vastuullisuudestaan.

Keväällä tehdyssä konsultaatiossa nousi esiin paljon puutteita muun muassa tiedon vertailtavuudessa ja luotettavuudessa.

– Harmonisointia pitää saada vauhdilla eteenpäin. On haaste, että

Ympäristöraportointi tulee tilintarkastajien tontille ennen pitkää.

Pietikäinen peräänkuuluttaa uusia innovaatioita ja asennemuutosta. Hän heittelee esimerkiksi ideoita liikunnan järjestämiseen ja-asutusseudulla ja älypuhelimien käyttöä pidettämiseen.

– Usein isoin haaste on se 20 senttiä korvien välissä. Tarvitaan asennemuutos.

Suomessa on viety eteenpäin myös kansallista yritysvastuulakia, samanlaista kuin Ranskassa. Työ- ja elinkeinoministeriö sai kesäkuun lopussa valmiiksi lain oikeudellisia vaikutuksia koskevan selvityksen.

asioita edistetään usealla eri rintamalla (taksonomia, yritysvastuulaki, NFRD), mutta politiikassa on vain siedettävä epätäydellisyyttä. Tarvitsemme nopeasti globaalit, yhtenevät standardit raportoinnin tekijöille, investoijille ja tilintarkastajille.

Pietikäinen vetoaa finanssisektoriin.

– Meillä on olemassa jo raportointivelvollisuus ja taksonomia, mutta tieto ei ole vielä vertailtavaa eikä ole hyvää läpinäkyvyyttä. Päättökentekijöitä pitää nyt painostaa etenemään nopeasti myös yhden-

Päätös on aina monen
näkökulman kompromissi.

► nettyjen indikaattorien, elinkaari-analyysin ja tältä pohjalta luodun integroidun datan aikaansaamiseen EU-tason säädöksillä.

Entä pitäisikö vastuullisuusraportoinnin koskea myös pienempiä yrityksiä?

– Usein ajatellaan, että ei pidä ulottaa hallinnollista kuormaa PK-yrityksiin, mutta vihreistä innovaatioista iso osa tulee juuri siltä sektorilta.

Jos PK-yritykset jätettäisiin taksonomia-lainsäädännön ulkopuolelle, ne eivät voisi myöskään kertoa, että niiden toiminta on vihreää ja edistyksestä yhteisen eurooppalaisen määrittelyn mukaan. Tällöin niiden ei olisi mahdollista houkuttaa myös kukaan yksityisiä sijoittajia, jotka etsivät vihersertifikoituja sijoituskohteita. On siis tärkeää, että PK-yrityksetkin voivat käyttää taksonomia oman ympäristöystävällisyytensä todistamiseen.

Meidän Suomi, meidän EU

Pietikäisen mukaan suomalaisilla on alitajuinen väärä käsitys EU:sta, puhumme kuin EU olisi Suomen ulkopuolinen toimija.

Kenties EU:n lainsäädäntöprosessi tuntuu meille etäiseltä ja monimutkaiselta? Kerrataanpa.

Euroopan komissio tekee EU:n lakialoitteet. Komissiossa on edustaja jokaisesta 27 EU-maasta, Suomea

edustaa komissaari **Jutta Urpilainen**. Lakialoitteista päättää 705 jäsenen europarlamentti yhdessä EU-maiden ministerien muodostaman EU:n neuvoston kanssa.

Europarlamentissa on 14 meppiä Suomesta, seitsemästä eri puolueesta. Sirpa Pietikäinen (KOK) on yksi heistä.

– EU on agora, tila, jossa päätetään asioista ihan samalla tavalla demokraattisesti kuin Suomen eduskunnassakin. Päätös on aina monen näkökulman kompromissi. Se, että en ole useinkaan tyytyväinen päätökseen, kuuluu demokratiaan. Aina välillä sitä epäonnistuu viemään omat tavoitteensa läpi neuvotteluissa.

Pietikäinen sanoo arvostavansa sitä, että EU:ssa keskustelua voi käydä riitelemättä. Asian voi sanoa ystävällisen napakasti. Hän kertoo olevansa hanakka antamaan myös tunnustusta – yli puoluerajojenkin.

Samaa hän toivoisi Suomeen.

– On vanhahtavaa tehdä politiikka, joka palautuu aina oppositio/hallitusasetelmaan.

Pietikäisen mielestä on hyvä, että maailma ei järjesty yhden ihmisen mielen mukaan. Demokratia pesee aina diktatuuriin.

– Vaikka minua kuinka harmittaisi EU:n elvytyspaketti – ja harmittakaan, sillä siinä leikattiin erittäin tärkeitä tulevaisuusinvestoinneista – niin

parempi kuitenkin jatkaa työtä sen mahahapon kera, kuin heittää hanskat tiskiin. Tietysti joskus kompromissit turhauttavat.

– Paljon parempi olisi tullut, jos olisin taksonomiankin saanut itse kirjoittaa, Pietikäinen nauraa.

Pendelöintiä Hämeenlinna–Bryssel

Pietikäinen asuu puolet ajasta Brysselissä, tarkemmin sanottuna Ixelles'ssä, joka on yksi Brysselin kunnista.

Brysselissä hän kaipaakin Suomen hyvää ilmanlaatua ja luonnon läheisyyttä, Suomessa Ixelles'n kaupunginosayhteisöä.

– Keskieurooppalaiset aukiot ovat kauniita. Niiden reunoilla on paljon pieniä kauppiaita ja ravintoloita, jotka houkuttelevat poikkeamaan. Kalan ostan algerialaiselta kalakauppiailta, turkkilaisen Kimon kaupasta haen maailman parasta fetaa, bangladeshilaisten pitämästä Asiaa-marketista saan kasvikset... moninaisuus on läsnä joka päivä.

Viikonloppuisin ja parlamentin loma-aikoina Pietikäinen asuu Hämeenlinnassa miehensä ja muistisairaansa äitinsä kanssa. Hän on 96-vuotiaan äitinsä omaishoitaja.

Pietikäinen kertoo nauttivansa myös hyvin pelkistetyistä luontoympäristöistä, kuten Suomen saaristomerestä tai Lapin karuista tunturirinteistä.

– Rakastan pitkiä fillarireissuja ja vaelluksia, vaikka niitä en olekaan vuosiin tehnyt. Ehkä sen aika tulee taas myöhemmin. Nyt olen iloinen ja kiitollinen tästä ajasta, kun saan pitää äitiä edelleen luonani. ■

Tällä palstalla Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnanjohtaja Sanna Alakare porautuu ajankohtaisiin tilintarkastusalaan koskeviin kysymyksiin.

Kun poikkeuksesta tulee sääntö

Tilintarkastusala täyttää tänä vuonna 110 vuotta. Niin pitkään alan toimijat ovat työskennelleet yksissä tuumin ammatin ja koko suomalaisen yhteiskunnan hyväksi.

Alkuvuodesta ajattelimme, että 110 vuoden merkki paalu huipentuu juhlaseminaariin ja gaalaan loppusyksystä. Kuten tavallista, "something happened" ja suunnitelmat muuttuivat. Juhlakalut eivät juhli merkkipäiväänsä iltagaalassa tai matkoilla, vaan työn merkeissä.

Vuodesta tuli tilintarkastajille, ja meille yhdistyksessäkkin, hyvin työntäyteinen. Kuitenkin eri tavalla kuin aiempina vuosina, vaikka kevätkausi alkoikin tavalliseen tapaan tilintarkastuskiireillä.

Maaliskuusta eteenpäin tilinpäätösten laatimisen perusolettamaa siitä, että toiminta jatkuu seuraavat 12 kuukautta, tuli arvioida poikkeuksellisen kriittisesti. Taustalla olivat huolet koronapandemian vaikutuksista. Onneksi loppukeväästä näytti siltä, että vain noin 10 %:ssa tilinpäätös-

töksistä tähän perusolettamaan liittyi merkittäviä riskejä.

Tilintarkastuksia värittävät kysymykset erilaisista taloushaasteista. Rahoitusasiat olivat entistä useamman yrityksen huolena, ja tilintarkastajat auttoivat yrityksiä näissä ja tukikysymyksissä. Tilintarkastajista 60 % kertoi käyneensä keskusteluja rahoitustarpeesta noin joka neljännen asiakasyrityksen kanssa. Joka kolmas tilintarkastaja kertoi käyneensä näitä keskusteluja vielä selvästi useamman asiakkaan kanssa.

Kokonaisuudessaan, poikkeusajan haasteista huolimatta, iso osa yrityksistä oli kyselymme mukaan taloudellisesti vahvalla pohjalla. Tilintarkastajista 70 prosenttia oli sitä mieltä, että vakavat huolet koskivat noin neljäsosaa heidän tarkastamistaan yrityksistä. Lähes joka viides katsoi, ettei huolta toiminnan jatkuvuudesta juuri näkynyt. Tämä loi uskoa tulevaan.

Kesä tuntui huolettomalta, mutta pilvet ilmaantuivat taivaalle lomien loputtua. Taloushaasteet eivät ole kadonneet, vaikka rajoitukset ovatkin

lieventyneet. Poikkeustila jatkuu ja muuntuu pikkuhiljaa uudeksi toimintatavaksi. Heikentyneen kassavirran, irtisanomisten ja inhimillisen kärsimyksen lomassa on syntynyt myös uusia innovaatioita.

On ollut ilo huomata, että vaikeina aikoina tilintarkastajat ovat olleet monenlaisena tukena asiakkailleen. Tilintarkastajien monipuolinen talousosaaminen yhdistettynä laajaan kokemukseen erilaisista yrityksistä ja niiden elinkaaren vaiheista on ollut erityisen arvokasta. Tärkeää on ollut myös henkinen tuki. Yhdeksän kymmenestä tilintarkastajasta kertoi, että ammatillisten keskustelujen ohella he ovat olleet henkisenä tukena asiakkailleen.

Tukea ja sparrausta tarvitaan jälleen syksyn aikana. Hihat on jo käärittö ja tilintarkastajat ovat valmiina etsimään ratkaisuja asiakasyritystensä haasteisiin. Mikrotason tuki auttaa makrotasolla koko kansantaloutta. ■

P.S. Juhlallisuksiakaan ei ole peruttu. Toukokuussa juhlietaan 111-vuotista tilintarkastusalaan.

Kirjoituksessa esitetyt tiedot perustuvat keväällä 2020 tilintarkastajille toteutettuun kyselyyn koronapandemian vaikutuksista.

Yleisluonteinen **TARKASTUS** on vaihtoehto mikroyrityksille

Yleisluonteista tarkastusta koskevan mietinnön mukaan mikroyritykset voisivat jatkossa valita tilintarkastajan tekemään yleisluonteisen tarkastuksen. Uudistus olisi tervetullut.

TEKSTI Jarkko Raitio KUVITUS Vesa Sammalisto

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmämietinnön mukainen sääntelymallin muutos olisi tervetullut uudistus tilintarkastuslainsäädäntöön. Muutos lisäisi monen pienen yrityksen mahdollisuutta valita tarkoituksenmukainen varmennusmuoto yrityksen tilinpäätökselle. Luonnollisesti muutos kasvattaisi myös tilintarkastajien palveluvalikoimaa.

Suomen Tilintarkastajat kannattaa yleisluonteista tarkastusta vaihtoehdoksi mikroyrityksille.

Hyvä vaihtoehto monille mikroyrityksille

Yleisluonteisen tarkastuksen tekee tilintarkastaja, joka on varmentamisen ammattilainen. Yleisluonteinen tarkastus ei anna aivan samaa varmuustasoa kuin tilintarkastus, mutta tämä ei ole tarkoituksaan. Oleellista on kysyä, onko tilintarkastajan tekemällä yleisluonteisella tarkastuksella saavutettu varmuus riittävä useimmille mikroyrityksille ja niiden sidosryhmille. Suomen Tilintarkastajien mielestä on.

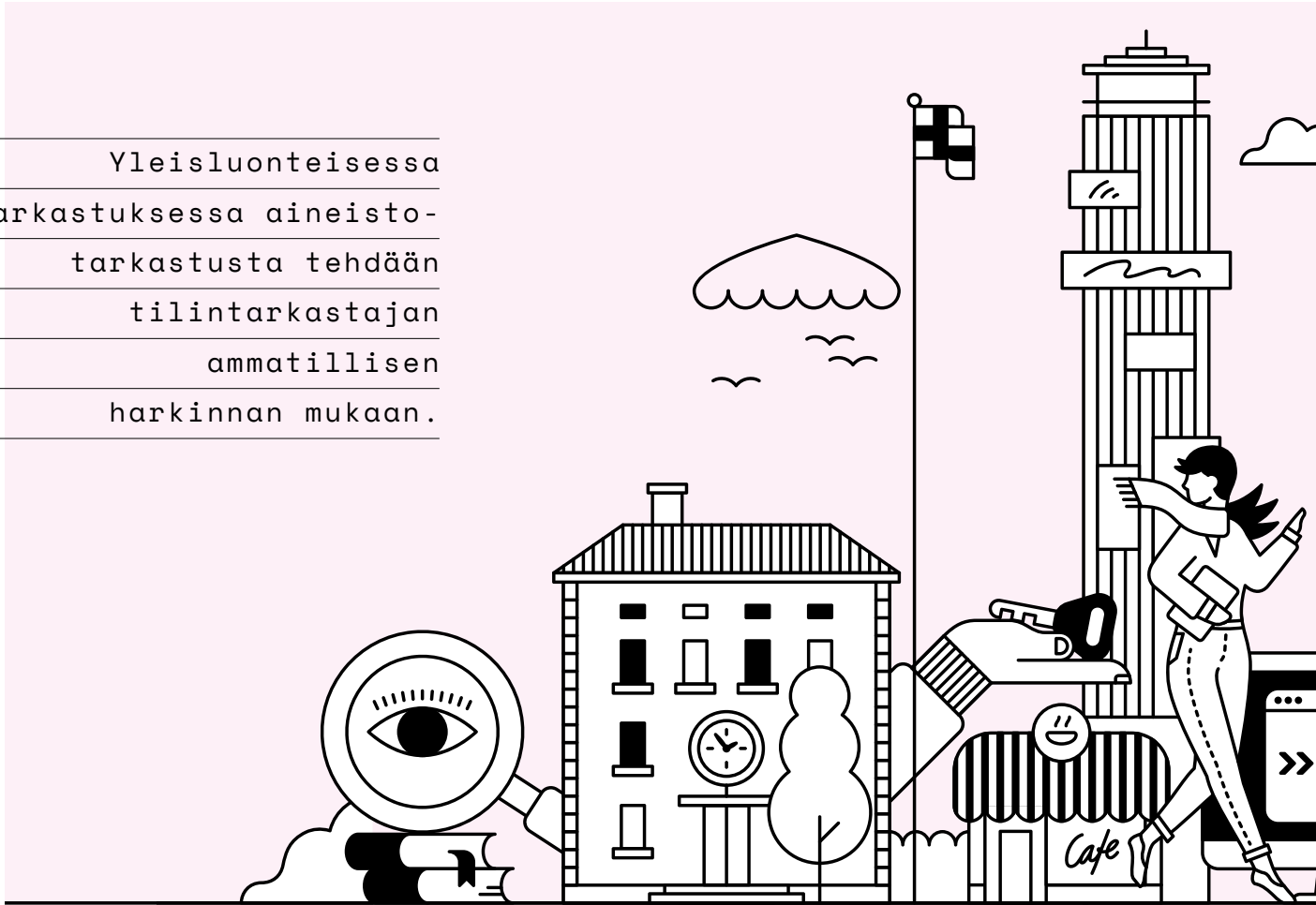
Tilintarkastajan ammattitaito, objektiivisuus, ammatillinen skeptisyys ja taipumus ammatilliseen huolellisuuteen eivät katoa sen seurauksena, että varmennustuote vaihtuu tilintarkastuksesta yleisluonteiseen tarkastukseen.

Lähtökohtaisesti tilintarkastajalla on hyvät taustatiedot yrityksestä, koska yleisluonteinen tarkastus tehtäisiin ainakin alkuvaiheessa suu- relta osin sellaisille mikrokokoisille yrityksille, joille on aiempina vuosina tehty tilintarkastus.

Jos yrityksen sidosryhmät, kuten rahoittajat, osakkeenomistajat tai vähemmistöosakkeenomistajat, eivät pidä yleisluonteista tarkastusta riittävänä, yritykselle tehdään tilintarkastus. Rahoittaja voi halutessaan edellyttää tätä rahoitusehdoissa ja omistajat puolestaan voivat vaikuttaa asiaan yhtiökokouksessa.

Yleisluonteinen tarkastus koskisi osakeyhtiöitä, avoimia yhtiöitä, kommandiittiyhtiöitä ja osuuskuntia, jotka ovat suuruusluokaltaan mikroyrityksiä, mutta kuitenkin velvollisia valitsemaan tilintarkastajan. Tähän määritelmään

Yleisluonteisessa
tarkastuksessa aineisto-
tarkastusta tehdään
tilintarkastajan
ammattillisen
harkinnan mukaan.

kuuluvia yrityksiä on Suomessa noin 39 000. Eli 52 % kaikista noin 75 000 yrityksestä, joiden pitää valita tilintarkastaja.

Vaikka lainsäädännön puolesta kaikki 39 000 yritystä voisivat valita varmennusmuodoksi yleisluonteisen tarkastuksen, jäisi määrä käytännössä pienemmäksi johtuen muun muassa edellä mainituista sidosryhmävaatimuksista.

Yrityksen tilinpäätös on kohteena sekä tilintarkastuksessa että yleisluonteisessa tarkastuksessa, ja tehdystä tarkastuksesta raportoidaan ensisijaisesti yrityksen omistajille ja johdolle. Myös muut sidosryhmät, kuten rahoittajat, tavarantoimittajat ja verottaja hyötyvät, koska yrityksen julkistamat tilinpäätöstiedot ovat tilintarkastajan varmentamina luotettavampia kuin ei-varmennetut tiedot.

Yleisluonteinen tarkastus on tilintarkastusta kevyempi

Tilintarkastuksen ja ISRE 2400 -standardin mukaisen yleisluonteisen tarkastuksen merkittävien

ero on niiden tuottamassa varmuudessa. Tilintarkastuksen tuottama varmuus tilinpäätöksen oikeellisuudesta on korkea, kun taas yleisluonteisessa tarkastuksessa se on rajoitettu.

Erot johtuvat tarkastustoimenpiteistä ja niillä saatavan evidenssin määrästä. Tilintarkastuksessa tehdään aina yksityiskohtaista aineistotarkastusta, kuten tositetarkastusta, kun taas yleisluonteisessa tarkastuksessa aineistotarkastusta tehdään tilintarkastajan ammatillisen harkinnan mukaan.

Tilintarkastuksen kohteena on tilinpäätöksen lisäksi kirjanpito ja hallinto, mutta yleisluonteisen tarkastuksen kohteena on ISRE 2400 -standardin mukaisesti vain tilinpäätös. Yleisluonteisessa tarkastuksessa annetaan johtopäätös tilinpäätöksestä, mutta se eroaa muodoltaan tilintarkastuskertomuksessa annettavasta lausunnosta.

Yleisluonteinen tarkastus on siis lähtökohtaisesti tilintarkastusta kevyempi.

► **Työryhmämietintöön jäi vielä ratkottavaa**

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän ratkottavana oli monia kysymyksiä, eikä ajan puitteissa ehditty perusteellisesti käsittelemään kaikkien osapuolten huolia.

Työryhmämietintöön liitetystä eriävistä mielipiteistä ja täydentävistä lausumista saa yleiskuvan odotuksista, joita eri sidosryhmillä on tilintarkastajan tekemälle varmennukselle.

Työryhmämietinnössä yleisluonteiseen tarkastukseen liitettiin epäilyksiä osin siksi, että muutoksilla saavutettavat kevennykset yrityksille eivät ole riittäviä, hankkeella saavutettavia hyötyjä ei ole pystytty kuvaamaan riittävän tarkasti ja siksi, että varmennustavan muutoksesta nähdään seuraavan muun muassa harmaan

talouden lisääntymistä ja sitä kautta yhteiskunnalle tulevien veroeurojen vähenemistä.

Mietinnössä yleisluonteiseen tarkastukseen on sisällytetty lisäksi verotilitysten tarkastamista. Tämän osalta lain sisältöä on tarkoitettu tarkentaa lain jatkovalmisteluissa. Tätä kirjoitettaessa ei vielä ole selvää, mitä kyseisillä lisäyksillä tarkalleen ottaen tarkoitetaan. Myös yhdistyksen kanta näihin lisäyksiin on vielä avoin.

Kansallisia lisäyksiä harkittava tarkkaan

Työryhmän mietinnön sääntelymallissa yleisluonteinen tarkastus on laajempi kuin ISRE 2400 -standardin mukainen tarkastus.

Mietinnön mukaan kansallisessa yleisluonteisessa tarkastuksessa tulisi varmistua tilinpä-

Kevyemmän tarkastuksen edellytyksiä pohtineen työryhmän mietintö

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) asetti 1.3.2019 työryhmän valmistelemaan lakisäätöistä tilintarkastusta kevyemmän tarkastuksen käyttöönotamisen edellyttämiä muutoksia tilintarkastuslainsäädäntöön.

Kesäkuussa 2020 julkaistiin työryhmän mietintö (TEM 2020: 38). Mietintö sisältää hallituksen esityksen muotoon laaditun ja työryhmäkeskustelun pohjana olleen luonnoksen uudeksi sääntelymalliksi.

Kyse ei ole kuitenkaan varsinaisesti työryhmän ehdotuksesta. Varsinaisesta ehdotuksesta pidättydyttiin mietintöön sisältyvien eriävien mielipiteiden ja täyden-

tävien lausumien takia. Muistio on lausuntokierroksella, joka päättyy 4.11.2020.

Vaatimuksena puhdas verovelkarekisteri

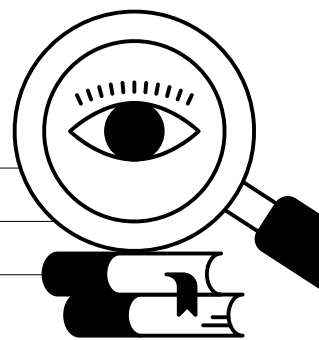
Mietinnön sääntelymallissa tilintarkastuslakia muutettaisiin siten, että tilintarkastuslakiin lisättäisiin säännökset tilintarkastusta kevyemmästä tarkastuksesta. Sääntelymallin mukainen kevyempi tarkastus olisi nimeltään yleisluonteinen tarkastus.

Perusrakenteeltaan yleisluonteisella tarkastuksella tarkoitetaan IAASB:n (The International Auditing and Assurance Standards Board) ISRE 2400 -standardin (Kansainvälinen yleisluonteisen tarkastuk-

sen standardi) mukaista varmennuspalvelua.

Yleisluonteisen tarkastuksen voisi lähtökohtaisesti valita kirjanpitolain mukainen mikroyritys, jonka yhtiömuoto on osakeyhtiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai osuuskunta ja jolla ylittyy enintään yksi seuraavista: liikevaihto 700 000, taseen loppusumma 350 000 ja henkilöstö enintään 10.

Kuitenkaan sellainen mikroyritys, joka on velvollinen valitsemaan tilintarkastajan, ei voi toimituttaa yleisluonteista tarkastusta, jos sillä on ollut alkaneella tai edeltävällä tilikaudella verovelkarekisterissä merkintöjä verovelvoista tai verojen ilmoituslaininlyönneistä. ■

Verotilitysten tarkastamista ei tehdä lakisääteisessä tilintarkastuksessa.

töksen oikeellisuuden lisäksi siitä, että toimijan keskeisimmät verohallinnolle antamat ilmoitukset täsmäävät kirjanpidon tai kirjanpidosta löytyvien raporttien kanssa. Tällaisina keskeisinä ilmoituksina mietinnössä mainitaan arvonalis-veroilmoitukset, palkkoja koskevat ilmoitukset sekä yhteisön tuloveroilmoitus. Näiden ilmoitusten luotettavuuden varmistamiseksi tarkastuksen tulisi sisältää otosluonteisia tarkistuksia kirjanpitoon.

Jo työryhmätyöskentelyn aikana kävi ilmi, että kevennyksen eli euromääräisen varmennuspalvelun hinnan alenemisen konkreettinen osoittaminen on haastavaa. Jos ISRE 2400 -standardin mukaisen yleisluonteisen tarkastuksen päälle lisätään pakollisia lakisääteisiä tarkastustoimenpiteitä, on kevennyksen euromääräinen realisoituminen entistä epätodennäköisempää.

Lisäksi on huomattava, että verotilitysten tarkastamiset ovat uudenlaisia toimenpiteitä, joita ei tehdä tilintarkastuksessa. Nämä olisivat tilinpäätöksen varmentamisesta erillisiä toimenpiteitä.

Verottaja päämiehen paikalle?

Agenttiteorian mukaan yrityksen omistaja pyrkii vähentämään omaa epävarmuuttaan ja valitsee tilintarkastajan seuraamaan johdon toimia. Myös yhtiön sidosryhmät, kuten rahoittaja ja verottaja, hyötyvät, kun yhtiön tilinpäätöksen tarkastaa riippumaton tilintarkastaja.

Työryhmämietinnön mukaisten verotilitysten tarkastaminen tarkoittaisi, että yleisluonteisessa tarkastuksessa päämiehen paikalla ei olisi vaan vain yhtiön omistaja vaan osittain myös verottaja.

Muutosta voidaan perustella esimerkiksi yleisen edun näkökulmilla ja sillä, että mikroyrityksissä omistaja ei tarvitse johtoa vastaan erityistä suojaa, koska johto ja omistaja ovat usein sama taho tai ainakin lähipiiriä keskenään. Verottajan tarpeiden huomioimista lainsäädännössä on perusteltu lisäksi sillä, että verottajalla

ei ole äänivaltaa yhtiössä eikä muita vaikutusmahdollisuuksia varmennusmuodon valintaan.

Periaatteellisella tasolla muutos olisi kuitenkin merkittävä. Yleisluonteisessa tarkastuksessa tilintarkastaja työskentelisi verottajan lukuun, mikä olisi selkeä ero tilintarkastukseen verrattuna.

Verotilitysten tarkastamista ei tehdä lakisääteisessä tilintarkastuksessa. Toisin sanoen niissä yrityksissä, joissa tehdään tilintarkastus, verotilitysten tarkastuksia ei välttämättä tehtäisi. Verotilityksiä ei siis tarkastettaisi myöskään niissä mikroyrityksissä, jotka valitsevat tilintarkastuksen yleisluonteisen tarkastuksen sijaan.

Tilanne voisi johtaa siihen, että verotilitysten oikeellisuus varmennettaisiin maksimissaan tilintarkastajan valitsemisvelvollisuuden piirissä olevilta mikroyrityksiltä, jotka muodostavat 6 prosenttia yhteisöiltä kerättävistä verotuloista. Loppujen 94 prosentin kohdalla tämä ei kuuluisi lakisääteiseen varmennukseen.

Luotetaan tilintarkastajien ammattitaitoon

Yleisluonteisen tarkastuksen vaikuttavuutta arvioitaessa pitää muistaa, että myös sen tekisi aina tilintarkastaja.

Yleisluonteinen tarkastus mahdollistaa lähtökohtaisesti kevyemmän tarkastuksen, jota tilintarkastaja syventää tarvittaessa. Tämä korostaa tilintarkastajan ammatillisen harkinnan merkitystä. Yleisluonteinen tarkastus sisältää tilintarkastuksen tavoin velvollisuuden huomioida muun muassa mahdolliset väärinkäytökset ja lainvastaiset lähipiiritoimet, mutta eri tavoin ja eri laajuudessa kuin tilintarkastuksessa.

Yleisluonteiseen tarkastukseen suunniteltujen kansallisten lisäysten mielekkyyttä pitää kuitenkin vielä pohtia. ■

Jarkko Raitio KTT

Jarkko Rautio toimii
asiantuntijana
Suomen Tilintarkas-
tajat ry:ssä
Twitter: @JarkkoRaitio

Korona

kurittaa kuntataloutta

Koronapandemia vaikuttaa merkittävästi kuntatalouteen. Kuntien taloudellinen ahdinko tulee entisestään syvenemään.

TEKSTI **Tiina Lind** KUVA **Shutterstock**

Kevään 2020 koronapandemiasta seuranneet rajoitus- ja elvytystoimet ovat vaikuttaneet merkittävästi kansantalouteen, julkiseen talouteen ja kuntatalouteen. Pelkästään kevään rajoitus- ja elvytystoimien hintalappu kuntataloudelle on ollut suuri. Tämänhetkinen arvio kustannuksista tai tulomenetyksistä on 1,5 miljardia euroa vuodelle 2020 ja 1,7 miljardia euroa vuodelle 2021. Arvioissa ei ole mukana toisen korona-aallon vaikutuksia.

Kuntien haasteet kasvavat

Valtio on tukitoimillaan rientänyt niin yritysten kuin kuntienkin avuksi. Valtion jo päättämät tuet kirjataan kunnissa kokonaisuudessaan vuodelle 2020, joten kuluva vuosi tulee näyttämään todellisuutta paremmalta ja taloudellinen ahdinko alkaa näkymään tosiasiallisesti vasta vuodesta 2021 eteenpäin.

Ison osan menojen lisäyksestä tai tulojen vähentymisestä kantavat ne kaupungit, jotka ovat viime vuosina investoineet paljon pitkälti velk-rahoituksella taatakseen palvelujen saatavuuden kuntalaisille. Suurin osa kunnista on ollut jo ennen koronaa

huonossa taloudellisessa tilanteessa. Koska korona kurittaa kuntia entisestään, ollaan muun muassa kuntalakiin esittämässä väliaikaisia koronasta johtuvia muutoksia.

Ehdotuksen mukaan kunta voisi hakea valtiovarainministeriöltä alijäämän kattamiskaudelle pidennystä, jos se ei koronasta aiheutuvista taloudellisista vaikeuksista johtuen pystyisi kattamaan taseeseen kertynyttä alijäämää laissa säädettyssä määräajassa.

Soteuudistus koskee myös kuntataloutta

Kuntien tilanteeseen tulee vaikuttamaan myös sote- ja maakuntauudistus. Uudistus toisi osalle kunnista helpotusta. Erityisesti pienet kunnat, joilla on ollut vaikeuksia itsenäisesti järjestää kuntalaisten sote-palveluja, hyötyisivät uudistuksesta.

Isoilta kaupungeilta ja kasvukeskuksilta uudistus siirtäisi noin puolet toiminnoista, tuloista ja menoista maakuntien vastuulle. Samalla kaupunkien ja kasvukeskusten kannettavaksi jäisi kuitenkin suhteettoman suuri velkataakka ja hallinnollinen organisaatio.

Sote- ja maakuntauudistus voikin lisätä yhteiskunnan taloudellista ahdinkoa. Uudistuksessa on toki nähtävissä myös mahdollisuuksia, mutta uudistuksen jatkoa tulisi suunnitella yhteistyössä kuntien kanssa siten, että ratkaisu olisi kokonaisuudessaan järkevä.

Kuntapäättäjiltä kysytään nyt yhteistä tahtotilaa

Kunnilla on tärkeä rooli muun muassa terveydenhuollossa, koulutuksessa, syrjäytymisen ehkäisemisessä sekä infrastruktuurin ylläpidossa ja kehittämisessä. Yksi keskeinen kuntien tehtävä on alueen elinvoimaisuudesta huolehtiminen.

Digitalisaation hyödyntämiseksi, kustannusten karsimiseksi ja tulojen lisäämiseksi on vielä paljon tehtävissä. Kuntapäättäjiltä kysytäänkin yhteistä tahtotilaa. Kunnan luottamustoimissa pitää keskittyä kunnan taloudellisen tilanteen parantamiseksi tähtäävien toimenpiteiden suunnitteluun ja toimeenpanoon.

Useimmat kunnat ovat siinä tilanteessa, että niin sanotut löysät on jo karsittu pois. Menojen vähentämiseen tai kustannusten hillitsemiseen

tähtäävät toimenpiteet ovat raskaita ja vaativat päätöksentekijöiltä yhteen hiileen puhaltamista.

Julkistalouden velan, joko valtion velan ja sen myötä esimerkiksi kuntien valtionosuuksien tai -tukien tai kuntien velan kasvattaminen ei ole kestävä ratkaisu. Jos kunta haluaa olla taloudellisesti itsenäinen toimija, on velka myös pystyttävä maksamaan pois.

Kunnat ovat olleet tärkeitä toimijoita kansantalouden laskusuhdanteissa. Kuntien pitkäjänteisellä toiminnan kehittämisellä ja taloudenpidolla, kuten kunnallisveron maltillisilla korotuksilla ja oikein ajoitetuilla investoinneilla, on Suomi laskusuhdanteiden jälkeen saatu uuteen kukoistukseen. Myös nyt kuntatalous täytyy saada jaloilleen turvaamaan meidän kaikkien - ja erityisesti meidän lastemme - tulevaisuutta.

Vaikutukset tilintarkastukseen

Koronan vaikutusten arvioimiseksi kuntien tilintarkastajat tekevät entistä tiiviimpää ja tarkempaa talouden toteumalukujen seurantaa. Samoin tilintarkastajat seuraavat, miten

hyvin luottamuselimet ja kuntien ylin johto sitoutuvat talouden tervehtytämistoimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen.

Kuntien tilintarkastajat ovat hyvin perillä tarkastamiensa kuntien taloudesta, taloudellisesta kantokyvystä ja kuntaa uhkaavista haasteista. Tilintarkastaja onkin hyvä keskustelumppani ja sparraaja kunnan luottamuselimille ja johdolle. Tilintarkastaja perustaa kantansa faktoihin ja varmennettuun tietoon, joten hän pystyy rakentavasti haastamaan arvioita kunnan tulevasta kehityksestä ja talouden kestävydestä. ■

Tiina Lind
JHT, KHT

Tiina Lind toimii partnerina BDO Oy:llä

SUOSITUS

Julkishallinnon hyvä tilintarkastustapa -suositus on päivitetty

Suomen Tilintarkastajat ry on päivittänyt Julkishallinnon hyvä tilintarkastustapa -suosituksen. Päivityksessä on huomioitu vuoden 2016 alussa uudistuneiden tilintarkastuslain ja julkishallinnon ja talouden tilintarkastuksesta annetun lain (JHTL) tuomat muutostarpeet. Suositukseen tulleet muutokset ovat olleet pääosin teknisiä.

Tilintarkastus perustuu lainsäädäntöön, tilintarkastusalan ohjeisiin ja standardeihin sekä tilintarkastusalan hyviin käytäntöihin eli niin sanottuun hyvään tilintarkastustapaan. Näistä käytetään julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetun lain (JHTL) mukaisissa tilintarkastuksissa nimitystä julkishallinnon hyvä tilintarkastustapa.

Suosituksen tarkoituksena on määrittää JHTL:n tarkoittamaa julkishallinnon hyvää tilintarkastustapaa. Oma suositus julkishallinnon hyvästä tilintarkastustavasta on tarpeen, koska julkishallinnon toiminta poikkeaa merkittävästi yritystoiminnasta. Tilintarkastajan tulee huomioida julkishallinnon erityispiirteet tilintarkastuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja tarkastuksen tulosten raportoinnissa.

Julkishallinnon hyvä tilintarkastustapa -suositus on kaikkien saatavilla Suomen Tilintarkastajat ry:n verkkosivuilla. ■

Trainee-jaksolta suuntaa uraan

Monen tilintarkastajan ura on kulkenut tilintarkastustoimistossa suoritettuna trainee-jakson kautta. Harjoittelujaksolla tarkastustyötä tehdään vastuullisen tarkastajan apuna.

TEKSTI **Marjukka Kähkönen**

Yleensä haku tilintarkastuksen trainee-ohjelmiin on syksyllä ja harjoittelu suoritetaan kevään ruuhkakaudella, eli tammi-toukokuulla. Harjoittelu on kokopäivätyötä, josta maksetaan trainee-palkka. Joissakin toimistoissa työ joustaa tarvittaessa paljonkin, ja harjoittelujakson voi suorittaa jopa osa-aikaisesti opintojen rinnalla tai tuntitöinä pidemmällä aikavälillä.

Vaikka tilintarkastustoimistojen trainee-ohjelmien pituudet ja sisällöt vaihtelevat, yhteistä on se, että harjoittelijoiden hyvään perehdytykseen, tukeen ja viihtymiseen panostetaan.

Tärkeä rekrytointikanava

Tilintarkastusyhteisö SYS Audit Oy:n toimitusjohtaja **Teemu Laitinen** kertoo, että yrityksen trainee-polku on ollut yritykselle merkittävä rekrytointikanava. Yhtiön noin 30 työntekijästä lähes puolet on tullut taloon trainee-jakson kautta, hän itsekin yhdeksän vuotta sitten.

– Käytännön tilintarkastusta on hyvin vaikea opettaa massaluennoilla. Tullakseen päteväksi tilintarkastajaksi tarvitaan riittävä teoriapohja, mutta käytäntö on tässäkin lajissa paras opettaja, kunhan urapolun joka vaiheessa ympärillä on ohjaava tukiverkosto.

Tilintarkastusalalla on meneillään lainsäädäntöuudistuksia, joiden etenemisestä ei tällä hetkellä ole tarkkaa tietoa. Tapahtuipa muutoksia mihin suuntaan tahansa, Laitisella on vahva usko, että tilintarkastajia ja

etenkin heidän osaamistaan tarvitaan myös tulevaisuudessa.

– Suosittelen trainee-jaksoa lämmöllä kaikille alasta kiinnostuneille. Tutustumalla käytännön tilintarkastustyöhön opiskelija saa muodostettua melko hyvän käsityksen siitä, voisiko ala olla oma tulevaisuuden tavoite.

Suuntaa omaan uraan trainee-jaksosta

BDO Suomella työskentelee 250 ihmistä, 15 toimistossa. Tilintarkastuksen trainee-jakson suorittaa vuosittain 25 traineeta.

– Tämä on kiva paikka sellaisellekin opiskelijalle, joka ei ole vielä ihan varma, mitä haluaa jatkossa tehdä. Meillä on iso kirjo harjoittelupaikkoja. Ensin voi tehdä 3–4 kuukauden harjoittelun vaikka tilkkaritiimissä ja myöhemmin yritysjärjestelytiimissä, kertoo BDO:n HR-päällikkö **Mirjami Oja**.

Trainee-jakson alussa on yhteinen perehtymisosio, jonka aikana sekä talo että muut traineet tulevat tutuiksi. Tämän jälkeen traineen tukena on henkilökohtainen ohjaaja, buddy.

– Trainee-ohjelma toimii rekrytoinnin tukena. Saamme jakson aikana kartoitettua tietoa nuoresta ihmisestä ja voimme tarjota koulutusta sekä antaa hänen kasvaa eteenpäin. Jos harjoittelija on hyvä ja viihtyy meillä, usein hän palaa meille kesätöihin tai opintojen valmistuttua kokonaan. Rekrytointia helpottaa, kun ihminen on ennestään tuttu. ■

”Aika nopeasti huomaa, onko tämä se oma juttu”

Haastattelimme neljä traineeta. Lue, miten harjoittelu on vaikuttanut Laurin, Rebeckan, Samun ja Heikin urasuunnitelmiin.

Rebecka Hagelstamin, 23, ja Heikki Mäen, 28, trainee-jakso sujui BDO:lla Helsingissä.

Mitä olet opiskellut?

Rebecka: Opiskelen viimeistä vuotta Handelshögskolan vid Åbo Akademissa ja kirjoitan gradua tällä hetkellä. Pääaineena laskentatoimi ja sivuaineena yritys juridiikka.

Heikki: Opiskelin Oulun Yliopiston kauppa- ja liiketoimintatieteiden koulussa KTM:ksi, valmistuin 2018. Pääaineeni oli laskentatoimi.

Miten päädyit BDO:lle traineeksi?

Rebecka: Sain sähköpostin laskentatoimen professorilta, missä oli linkki BDO:n tilintarkastuksen trainee-hakuun. Kandi oli jo taskussa, ja muiden kavereiden lähtiessä vaihtoon päätin, että olisi kiva saada kokemusta tilintarkastusalalta, asia oli ollut jo jonkin aikaa mielessä. Kävin katsomassa BDO:n kotisivut ja koska BDO vaikutti rennolta työpaikalta ja ilmapiiri mukavalta, päätin lähettää hakemuksen matkaan. Olin traineena keväällä 2020.

Heikki: BDO:n hakuilmoitus sattui tulemaan itselleni sopivaan kohtaan. Olin opiskellut kolme vuotta aika nopeasti, ja mietin lähtöä vaihtoon maisterivaiheen alkuun. Sitten ajattelin, että olisihan yksi vaihtoehto viettää kevät myös Helsingissä töiden parissa, joten hain traineeksi ja suoritin jakson keväällä 2016.

Mitä teit ja opit trainee-jaksolla?

Rebecka: Pääsin heti mukaan asiakastoimeksiantoihin ja jo ensimmäisenä päivänä työpöydälle tuotiin tarkastettava yhtiö. Vastuuta sai paljon ja BDO:lla luotettiin siihen, että homma hoituu, mikä oli todella kiva tunne. Trainee-jaksolla pääsi soveltamaan koulussa opittua teoriaa käytäntöön.

Olen päässyt tekemään itsenäisesti pienempien osakeyhtiöiden tarkastusta alusta loppuun, mutta olen saanut olla mukana myös muissa toimeksiannoissa kuten

”Keskusteleminen ja asioiden läpikäynti kollegoiden kanssa on hyvin opettavaista.”

Rebecka Hagelstam

kuntatarkastuksissa sekä tehdä joitain osia suurempien yhtiöiden tarkastuksiin.

Heikki: Sain tehdä trainee-jaksolla laajasti erilaisia tilintarkastushommia osana tiimiä isompien asiakkaiden kanssa sekä tarkastaa itsenäisesti pienempiä osakeyhtiöitä, asunto-osakeyhtiöitä, säätiöitä ja yhdistyksiä. Lisäksi oli hienoa, että sai tehdä töitä vähän ristiin muissakin tiimeissä, olin mukana myös parissa yritysjärjestelyprojektissa.

Millainen oli tyypillinen työpäiväsi?

Rebecka: Työpäivät ovat hyvin vaihtelevia. Covid-19:n takia toimistopäiviä olikin enemmän kuin normaalisti trainee-keväänä. Tästä huolimatta ehdiin alkuvuodesta tutustua työntekoon myös asiakkaan luona. Tyypillinen toimistopäivä sisältää tarkastuksien dokumentointia, sähköposteihin vastailua, kommunikointia kirjanpitäjän tai asiakkaiden kanssa ja tietenkin keskustelua kollegoiden kanssa.

”Harjoittelu sopii kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoille”.

Heikki Mäki

- **Heikki:** Trainee-työpäivät olivat kiireisiä ja opin tosi paljon. Usein lähdettiin vastuullisen tarkastajan kanssa koko päiväksi asiakkaalle tai sitten tehtiin töitä toimistossa. Pienten yhtiöiden tilintarkastusta tehdään yksin, mutta kun työskennellään avotilassa, koko ajan on helppo saada apua ja neuvoja ympäriltä. Töitä oli paljon, mikä oli kiva varsinkin, kun olin muualta tullut eikä ollut paljon muuta tekemistä Helsingissä.

Millaista tukea sait muilta työntekijöiltä?

Rebecka: Kollegoilta sai aina tukea ja apua, jos sitä tarvitsi. Vieläkin kyselen ja keskustelen kollegoiden kanssa, jos jokin asia mietityttää, ja pohdimme asiaa sitten yhdessä. Toimistolla on helppo kysyä apua tai neuvoa keneltä vain, ilman että se olisi kenestäkään mitenkään outoa. Keskusteleminen ja asioiden läpikäynti kollegoiden kanssa on hyvin opettavaista. Vaikka kevät oli kiireinen kaikkien osalta, apua ja tukea sai aina muilta.

Heikki: Sain traineena paljon hyviä neuvoja. Jos oltiin asiakkaalla tiimin kanssa, sain selkeät ohjeet siitä, mikä oli minun osuuteni ja neuvottiin, mihin tyyliin on hyvä tehdä. Toimistolla oli ja on hienoa, että työyhteisössä on tosi matala hierarkia. Ei ole sellaista ovea, jolle ei voisi mennä neuvoa kysymään ja koputtelemaan. Kaikilla on aina aikaa auttaa.

Selkeyttikö trainee-aika urasuunnitelmiasi?

Rebecka: Trainee-jaksolla mielenkiintoni tilintarkastusta kohtaan vain vahvistui, kun pääsi itse kokeilemaan tilintarkastusta. Trainee-jakson lopulla minulle tarjottiin mahdollisuutta jatkaa, ja tartuin tilaisuuteen heti. Tämän

hetken tulevaisuudensuunnitelmiin kuuluukin työ tilintarkastuksen parissa ja toivon mukaan BDO:lla.

Heikki: Kyllä. Ennen kuin tulin BDO:lle, minulla ei ollut suunnitelmissa erityisesti tilintarkastusala. Neljä kuukautta antoi tosi hyvän kuvan alasta ja firmasta ja opetti, että työ on mielenkiintoista ja monipuolista. Se auttoi tekemään päätöksen jatkaa näissä töissä.

Saman vuoden syksyllä aloitin vakkarina BDO:lla ja hoidin koulun loppuun töiden ohessa. Olen saanut tehdä tosi monipuolisesti erilaisia töitä ja erilaisia asiakkaita, mikä valmisti hyvin HT/KHT-tutkintoon. Läpäisin tentin 2018, ja sain kirjaimet käyttöön, kun kolmen vuoden työkokemus tuli täyteen 2019. Tilintarkastustyön ohella toimin nykyään myös esimiehenä.

Kenelle suosittelisit trainee-jaksoa ja miksi?

Rebecka: Trainee-jakso tilintarkastuksen parissa sopii kaikille, joilla on vähänkin kiinnostusta ja intoa tilintarkastusta kohtaan. Harjoittelu alalla tarjoaa hyvän näköalapaikan myös muihin aloihin, näkee ja oppii paljon lyhyessä ajassa. Suosittelen!

Heikki: Harjoittelu sopii hyvin kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoille. Jos tilintarkastus kiinnostaa, niin BDO on tosi hyvä näköalapaikka. Meillä on ollut uranvaihtajakin kokeilemassa alaa. Trainee-jakso on kuitenkin vain neljä kuukautta – jos sitä miettii alanvaihtonäkökulmasta, se on aika riskitön kokeilu. Aika nopeasti huomaa, onko tämä se oma juttu. ■

Lauri Lehtonen, 29, ja Samu Kallioinen, 29, suorittivat trainee-jakson Jyväskylässä SYS Auditilla.

Mitä olet opiskellut?

Lauri: Opiskelin ensin ammattikoulussa muusikoksi, jonka jälkeen lähdin opiskelemaan tradenomiksi Jyväskylän ammattikorkeakouluun ja valmistuin 2016.

Samu: Opiskelin Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulussa, pääaineena laskentatoimi. Valmistuin KTM:ksi 2017.

Miten päädyit SYS Auditille traineeksi?

Lauri: Ammattikorkeakoulussa on yliopistosta poiketen pakollinen harjoittelujakso. SYS Audit Oy:n edustajat kävivät kertomassa tilintarkastusalasta, ja ala vaikutti mielenkiintoiselta. Lisäksi luokkakaveri oli hakenut SYS Auditille harjoitteluun ja vinkkasi minullekin. Olin traineena keväällä 2016.

Samu: Olin tehnyt kandin ja etsin aktiivisesti harjoittelupaikkoja. Kuulin kaverilta harjoittelumahdollisuudesta SYS Auditilla, laitoin hakemuksen menemään ja pääsin haastattelun kautta traineeksi. Harjoittelu osui hyvin omaan elämäntilanteeseen, suoritin harjoittelun keväällä 2016.

Mitä teit ja opit trainee-jaksolla?

Lauri: Aluksi saimme kattavan perehdytyksen taloyhtiöiden tarkastamiseen, ja kun osaaminen karttui, perehdyttiin myös osakeyhtiöiden tarkastamiseen. Joka toinen viikko oli rauhoitettu tarkastustyön opetteluun ja joka toinen viikko tehtiin toimistorutiineja. Toimistorutiinit sisälsivät muun muassa asiakaspalvelua ja aineistojen vastaanottamista ja kirjaamista. Siinä oppi hyvin asiakaspalvelutyötä ja käyttämään toiminnanohjausjärjestelmää.

Samu: Perehdytysjakson jälkeen tein harjoittelussa käytännön tilintarkastusta, assistenttina päävastuullisen tarkastajan alaisuudessa. Harjoittelun alussa tarkastin pääasiassa asunto- ja kiinteistöyhtiöitä, myöhemmin keväällä myös osakeyhtiöitä, yhdistyksiä ja säätiöitä. Harjoittelussa sai paljon kokemusta pienten yhtiöiden tilintarkastusprosessista.

Harjoitteluun kuului myös muita toimistorutiineja kuten tilintarkastusaineistojen hallintaa sekä asiakaspalvelua. Näistä tehtävistä sai myös erittäin hyvää kokemusta ja näki aitiopaikalta, kuinka tilintarkastustoimiston arki pyörii.

Millainen oli tyypillinen työpäiväsi?

Lauri: Tarkastusviikolla tarkastustyöhön keskityttiin omalla työpisteellä. Työtä tehtiin päävastuullisen tilintarkastajan alaisuudessa, mutta tarkastusta tehtiin ensin pitkälle itse. Päävastuulliselta tilintarkastajalta sai palautteen tehdystä työstä ja ohjausta olennaisten asioiden löytämiseen.

Toimisto on auki 8–17, joten toimistoviikolla jaettiin ja porrastettiin työaika trainee-pareittain. Keväällä ovi käy tiuhaan. Myös toimistoviikolla oli mahdollisuus tehdä tilintarkastustöitä, jos aikaa jäi muilta toimistorutiineilta. ►

”Trainee-jaksolla sai hyvän ja kattavan kuvan eri toimialojen liiketoiminnasta.”

Lauri Lehtonen

”Traineeena saa kattavan kuvan,
millaista tilintarkastajan
työ käytännössä on”.

Samu Kallioinen

- **Samu:** Meitä oli neljä harjoittelijaa ja toimimme työpareina. Joka toinen viikko keskityttiin pelkästään tarkastustyöhön. Tarkastustyö oli rauhoitettu niin, että pystyi todella keskittymään ja uppoutumaan työhön omalla työpisteellään. Kävimme tarkastushavaintoja läpi päävastuullisen tarkastajan kanssa ja kevään edetessä kommunikoimme yhä enemmän myös asiakkaiden kanssa.

Joka toisella viikolla pääpaino työssä oli muissa toimisto- ja asiakaspalvelutehtävissä. Myös näinä viikkoina tehtiin tarkastusta. Tällainen rytmitys vuoroviikoin oli mielestäni erittäin toimiva.

Millaista tukea sait muilta työntekijöiltä?

Lauri: Harjoittelujakson aluksi saimme paljon apua harjoittelusta vastaavilta ohjaajilta. Kun kokemus karttui, käytiin tilintarkastukseen liittyviä kysymyksiä läpi yhä enemmän päävastuullisen tilintarkastajan kanssa. Toimistolla on matala kynnyks kysyä apua koko henkilöstöltä, ja harjoittelussa sai tukea niin paljon kuin sitä vain koki tarvitsevänsä.

Samu: Meidän toimistomme on kohtalaisen pieni ja meillä on todella matala kynnyks kysyä apua. Harjoittelujaksolla oli kaksi auktorisoitua tarkastajaa, jotka olivat vastuussa meidän ohjaamisestamme, mutta ihan kailta sai apua ja tukea. SYS Auditilla on ilmapiiri, johon on helppo tulla uutena mukaan.

Selkeyttikö trainee-aika urasuunnitelmiasi?

Lauri: Ennen harjoittelua en tiennyt yhtään, mitä tilintarkastusala on. Se veti mukaansa ja usein kellokin unohdettiin, kun upposin työhön. Valmistuttuani koulusta aloitin

täällä määräaikaisena ja seuraavana kesänä minut vakinaistettiin.

Kesä 2019 meni lukiessa HT-tenttiin, läpäisin tentin ja sain auktorisoinnin joulukuussa 2019. Työporukan tuki tenttiin valmistautumisen kannalta oli merkittävä. Saimme edellisinä vuosina tutkinnon suorittaneilta vinkkejä ja lukusuunnitelman tenttiä varten, mikä helpotti valmistautumista huomattavasti.

Samu: Kun tulin harjoitteluun, minulla ei ollut vielä mitään urasuunnitelmaa, tilintarkastus oli yksi vaihtoehtoista. Harjoittelun jälkeen tein gradun pois, olin määräaikaisena seuraavan kevään ja tämän jälkeen minut jo palkattiinkin vakinaiseksi. Tuntui aika nopeasti, että tämä voisi olla se oma juttu.

Suoritin HT-tutkinnon kahden samaan aikaan harjoittelussa olleen kollegan kanssa. Valmistauduimme ja luimme porukalla ja menimme tenttiin kesällä 2019. Käytimme valmistautumiseen paljon aikaa, mutta se kannatti.

Kenelle suosittelisit trainee-jaksoa ja miksi?

Lauri: Suosittelen harjoittelua taloushallintoalan korkeakouluopiskelijoille, jos tilintarkastusala kuulostaa kiinnostavalta. Ajattelen niinkin, että kokemus tilintarkastusosalta ei koskaan haittaa, sillä ala on arvostettu. Trainee-jaksolla sai hyvän ja kattavan kuvan eri toimialojen liiketoiminnasta.

Samu: Suosittelen trainee-jaksoa tilintarkastustoimistossa lämpimästi ihan kaikille, joita ala voisi kiinnostaa. Näitä hommia ei koulun penkillä opi. Tilintarkastus-traineeena saa kattavan kuvan millaista tilintarkastajan työ käytännössä on. ■

Auta meitä tekemään lehteä juuri sinulle!

Profiitti on Suomen Tilintarkastajien oma lehti. Me lehdentekijät haluamme tarjota tilintarkastajille ja yhdistyksen sidosryhmille ajankohtaista tietoa taloudellisen raportoinnin, tilintarkastuksen ja lainsäädännön alalta – unohtamatta mielenkiintoisia ihmisiä asioiden takana.

Miten voisimme palvella juuri sinua paremmin? Entä olemmeko onnistuneet jossakin erityisen hyvin?

Vastaa lukijakyselyyn

Mielipiteesi on meille tärkeä. Vastaa Profiitin lyhyen lukijakyselyyn verkossa maanantaihin 14.12.2020 mennessä:
<https://bit.ly/34GX4ZU>

Osallistu arvontaan!

Kaikkien yhteystietojensa jättäneiden kesken arvomme joulukuussa 100 euron arvoisen lahjakortin S-ryhmään. Voitosta ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

24

Piilaaksossa pääsin
kuulemaan ajatuksia siitä,
mihin maailma kehittyy.

Vuorossa inhimillisyyden vallankumous

Mihin suuntaan maailma kehittyy ja millaisista taidoista meille on hyötyä tulevaisuudessa? Tätä keksijä, yrittäjä, säveltäjä, puhuja ja futuristi Perttu Pölönen on pohtinut paljon.

TEKSTI **Marjukka Kähönen** KUVAT **Vesa Tyni**

Suuri yleisö tuntee **Perttu Pölösen**, 25, puhujana ja median haastattelusuosikkina. Vuonna 2019 hän nousi yleisön eteen peräti 192 kertaa. Tänä vuonna korona vei noin viitisenkymmentä puhujakeikkaa.

– Tilanne huomioon ottaen kaikki on kuitenkin ok. Muutin juuri ja olen ehtinyt sisustaakin. Töitä on tähän asti riittänyt, ja oikeastaan on ihanaa vaihtelua, kun voi olla hetken paikoillaan.

Perttu on yhdeltä ammatiltaan futuristi. Se tarkoittaa ihmistä, joka pohtii tulevaisuutta, seuraa tiivistä ympäristön muutoksia ja auttaa organisaatioita ja yhteiskuntaa sopeutumaan ja varautumaan tulevaan.

Viime vuonna ilmestynyt esikoiskirja ”Tulevaisuuden lukujärjestys” sisältää hänen näkemyksiään taidoista, joita meidän kaikkien olisi hyvä treenata tulevaisuutta varten. Kirjassa on oma lukunsa muun muassa kriittiselle ajattelulle, sopeutumiskyvylle, yrittäjyydelle, itsetuntemukselle, myötätunnolle, moraalisle rohkeudelle – ja rakkaudelle.

Nyt hän kirjoittaa jo toista kirjaansa, joka ilmestyy joulukuussa 2020.

Mutta mistä nuori mies ammentaa tällaista tietoa ja elämänviisautta? Palataanpa alkuun.

Nurmijärven metsistä Piilaaksoon ja Myanmariin

Lapsuutensa Perttu vietti melkein maalla Nurmijärvellä. Oli tilaa olla ja mennä. Utelias ja helposti innostuva tyyppi hän oli jo silloin, mutta koulu sujui kuitenkin ihan tavallisesti.

– En ollut huono koulussa, mutten paraskaan. Samalla tavalla matematiikka ja muu vaati töitä minulta kuten muiltakin.

Harrastuksia oli paljon. Perttu pelasi muun muassa jalkapalloa ja sählyä, yleisurheili, soitti selloa ja kävi laulutunneilla. Kirjassaan hän kannustaakin etsimään aktiivisesti omia intohimojaan. Se vaatii itsensä altistamista laajasti eri asioille.

– Itse altistuin lapsuudessani paljon musiikille. Sisarukset soittivat ja kotona soi aina musiikki. Mozartin Requiem vei mukanaan jo ala-asteella, kun löysin nuotit sattumalta kaapistamme.

Päntätessään musiikin teoriaa Pertun oli vaikea hahmottaa, mitkä sävelet kuuluvat mihinkin skaalaan. Hän alkoi ideoida ratkaisua, ja niin syntyi ensimmäinen versio Sävelkellosta. Sävelkello on puinen kiekkomainen keksintö, joka auttaa hahmottamaan musiikin kaavoja, eli asteikoita, intervaleja ja moodeja.

Aluksi Pertun oli vaikea saada keksintöään esiin, mutta voitettuaan Innolukio-keksintökilpailun Sävelkello alkoi näyttää mainetta. Nykyään kello on levinnyt laajalle musiikin opetukseen.

Lukioikäistä Perttua pyydettiin puhumaan Sävelkellosta eri taapahtumiin. Eräällä puhujakeikalla tuntematon nainen kysyi, oliko Perttu kuullut tulevaisuuskoulusta Kaliforniassa.

– Olen edelleen kiitollinen tästä vinkistä. Tulevaisuuskoulu Nasan kampuksella Piilaaksossa kesällä 2016 oli silmiä avaava kokemus. Pääsin kuulemaan maailman huippujen ajatuksia siitä, mihin maailma kehittyy. Tapasin myös **Hla Hla Winin**, jonka kanssa lähdimme tekemään yhteistä projektia. ▶

- Nonprofit-organisaationa startannut yhteinen projekti 360ed on sittemmin kasvanut yritykseksi, joka työllistää Myanmarissa 60 henkeä. Ensi vuonna Myanmarin 1,3 miljoonaa ekaluokkalaista saa heidän sovelluksensa käyttöönsä.

– Viimeksi tänä aamuna olin yhteydessä sinne. Koulutuksen ja opetuksen kautta voi luoda hyvää.

Seuraavaksi vuorossa inhimillisyyden vallankumous

Tulevaisuutta on mahdotonta ennustaa. Tulevaisuuden epävarmuus haastaakin Pertun mukaan tehokkuusajattelun.

– Ei ole mahdollista varautua tulevaisuuteen ja samalla tehdä 100-prosenttisesti tehokkaita päätöksiä. Meidän on pakollista tehdä asioita valmistautuaksemme tulevaisuuteen – silläkin uhalla, että teemme joitain asioita turhaan. Esimerkiksi lääkefirmat on poltettava resursseja useampaan eri suuntaan kehittäessään lääkkeitä, vaikka osa panostuksista ei toisikaan tulosta.

Yksilötasolla tulevaisuus vaatii sopeutumiskykyä kiihtyvään muutokseen. Perttu kehottaa suhtautumaan uteliaasti ja ennakkoluulottomasti uusiin mahdollisuuksiin, myös teknologiaan.

– Teknologian pelko ei oikeastaan kohdistu itse teknologiaan, vaan ihmiset ovat usein huolissaan siitä, että rakenteemme eivät kestä muutosta. Meidän pitäisikin varmistaa, että rakenteet ovat joustavia muutoksen keskellä. Jos esimerkiksi robotti korvaa jonkin työn, miten tuemme työttömien uudelleenkouluttautumista?

KUKA?

Perttu Pölönen

- Koulutus: Global Solutions Program 2016, Singularity University, NASA. Musiikin kandidaatti, säveltäjä, Sibelius Akatemia 2018.
- Ura: Perustaja 360ed 2016–, toimitusjohtaja Perttu Productions 2018–
- Harrastukset: Musiikki, lukeminen, jalkapallo

On todennäköistä, että iso osa rutiinitöistä tulevaisuudessa katoaa, mutta Pertun mukaan työ, johon ihminen tuo inhimillistä lisäarvoa, ei katoa. Hän puhuu inhimillisestä vallankumouksesta.

– Uskon, että teknologian nousu ajaa meidät miettimään, mitä saan sinulta, toiselta ihmiseltä. Haluamme edelleen ihmisen keskustelemaan kanssamme pankissa ja vastaanotamaan meidät ravintolaan.

Perttu käyttää sanaa ihmisparisto viittaamaan ihmiseen, joka työskentelee tuomatta työhön mitään lisäarvoa. Sellainen on helppo vaihtaa.

– Kun ihminen tuo työhön luonetta ja intohimoa, emme halua korvata häntä. Ajatellaan vaikka kaupan kassaa. Jos hän tavaroiden svaippaamisen lisäksi hymyilee, katsoo silmiin ja juttelee, hän tuo työhön sen, mitä kone ei voi korvata.

Ihminen on kohtaamistensa summa

Kohtaamiset maailman huippujen kanssa ovat vaikuttaneet Pertun maailmankuvaan ja ajatteluun. Samalla kun Perttu on tavannut Nobel-voittajia, Googlen johtajia ja Piilaaksen keksijöitä, statuksen arvo on hävinnyt.

Enemmän kuin yksittäisiä ihmisiä, hän sanoo ihailevansa ihmisten

piirteitä ja ominaisuuksia sekä kykyä muuttua.

– On mahdotonta ihannoida ihmistä, joka on merkittävä, mutta joka ei ole reilu.

Perttu ei halua nostaa ketään varsinaiseksi idolikseen, mutta kertoo useiden ihmisten ja heidän työnsä inspiroineen itseään. Hän sivuaa useita maailmaa muuttaneita hyväntekijöitä, mutta päädyimme myös puhumaan Pertun päiväkodin vetäjistä, sävellyksen opettajasta ja ystävistä.

– Ihminen on tapaamiensa ihmisten summa.

Piilaaksossa hän havahtui, että kaikkein menestyneimmät ihmiset puhuivat asioista, jotka Suomessa saatetaan kuitata hiukan pehmeinä.

– Juuri huiput puhuivat paljon intohimosta, rakkaudesta ja intuitiosta. Insinöörisuomessa tällainen leimataan usein hutuksi ja huuhaaksi.

Meidän pitää suuttua

Tulevaisuudesta ei voi puhua puhumatta vastuullisuudesta ja ilmastomuutoksesta. Pertun mukaan ihmiskunnan pitäisi kokea maapallo yhteiseksi omaisuudekseen.

– Tuhansia vuosia ihmiset ovat jakaneet resursseja ja maata. On itsestään selvää, että jokainen huolehtii omastaan eikä toisen resurs-

Tilintarkastusala 110 vuotta

Perttua kuullaan Tulevaisuuden
tekijöitä – Tilintarkastusala 110 vuotta
–juhlaseminaarissa toukokuussa.
Koronapandemian vuoksi seminaari
siirtyi lokakuulta toukokuulle.

seja kaltoinkohdella. Mutta meriä
tai ilmaa ei ole voinut rajata, joten
kukaan ei ole suuttunut, kun olemme
kohdelleet niitä huonosti. Tämä on
meidän yhteinen pallomme ja olem-
me vastuussa siitä toisillemme.

Yritysten vastuullisuuden Perttu
näkee välttämättömänä. Vaikeinta
hänen mukaansa on poisoppimi-
nen. Vanha on helppoa, laiskaa ja
mukavaa.

– Ennen vanhaan vastuullisuus
saattoi olla kilpailuetu, mutta ny-
kyään se on välttämättömyys, kaiken
lähtökohta. Yritysten pitää olla perillä
tuotantoketjuistaan, niiden vaiku-
tuksista ja kertoa asioista avoimesti.
Läpinäkyvyys lisää luottamusta.

Metsissä, soilla ja järven rannoilla
lapsuutensa viettänyt Perttu sanoo
luonnon olevan hänelle tärkeä myös
henkilökohtaisella tasolla.

– Kyllä sitä luontoon aina kaipaa.
Metsässä on jokin tietty akustiikka, se
on detoxia kaikesta somesta, stres-
sistä ja kiireestä. ■

Vinkkejä tulevaisuuden tekijöille

1. Arvosta taitoja, älä titteleitä.

”Ammattien ja titteleiden sijaan meidän pitäisi määritellä
itsemme taitojen ja kompetenssien kautta. – Siinä missä opetta-
ja tarvitsee tarinankerrontaa, luonnetta, tulkintaa, myötätuntoa
ja pitkäjänteisyyttä, poliisi tarvitsee muun muassa kommunika-
atiotaitoja, etiikkaa, ongelmanratkaisutaitoa ja kärsivällisyyttä. Jos
päivitämme tapamme puhua itsestämme ja titteleiden sijaan
sanoitammekin työn merkityksen ja luonteen, saamme nähdä
mitä tulevaisuuden taitoja siinä tarvitaan.”

2. Helli luovuuttasi. Tee asioita, jotka saavat sinut hyvälle tuulelle.

”Luovuus, kuten rohkeus tai empatia, tulee näkyväksi vain toimin-
nan kautta. Sen vuoksi olisi tärkeää raivata niin kouluissa kuin työ-
paikoillakin aikaa sellaiselle luovalle toiminnalle, jossa ensisijaista
olisi prosessi eikä lopputulos. Tehokkuutta ja kontrollia suosivassa
ympäristössä voi olla vaikea päästää irti hyötyajattelusta ja an-
tanutta prosessille, ehkä hieman tylsistyäkin.”

3. Pysy kärryllä tulevaisuuden teknologioista, esimerkiksi tekoälystä.

”Kiihtyvän muutoksen keskellä meidän asenteemme, huolestumme
ja lainsäädäntömme ovat teknologisen kehityksen hitain osa.
Varovaisuus ei ole välttämättä aina huono asia, mutta historia on
opettanut, että voisimme olla rohkeampiakin. Nyt meistä tuntuu
täysin normaalilta, että juna kulkee, lentokone lentää, robotit teh-
taalla valmistavat meille tavaroita ja sydämentahdistin on pantu
kehoosi säätelämään sydämenlyöntejäsi. Nämäkin olivat joskus
radikaaleja ideoita, joita pelättiin. – Tuleva sukupolvi tuskin on
moksiskaan niistä keksinnöistä, joista me olemme nyt huolis-
samme. Meidän tehtävämme on pitää huoli siitä, ettemme siirrä
rajoittunutta ajattelua eteenpäin.”

4. Harjoita viestintätaitojasi ja opettele tarinankerrontaa.

”Googlega on enemmän tietoa kuin sinulla, mutta se
puhuu ilman tunnetta. Sitä ei jännitä, se ei pelkää eikä se lai-
ta itseään koskaan likoon. Se ei pysty kertomaan noloa tarinaa
lapsuudestaan tai sitä, kun kerran ylitti itsensä. Tarinankerrontaa
ja kommunikaatiota pitää opettaa, koska maailman etevimmätkin
ideat jäävät hyödyntämättä, jos henkilö ei osaa kertoa niistä.”

5. Kehitä myötätuntokykyä ja rakasta.

”Vasta kun yritämme aktiivisesti nähdä toisen ihmisen
todellisuuden, voimme astua siihen ja osoittaa yrittävämmme
ymmärtää. Uskon vahvasti, että menestymistä vahvimmin tukeva
ominaisuus tulevaisuudessa on myötätuntokyky.”

”Koneet eivät osaa rakastaa. On mahdotonta automatisoida
henkilöä, joka tekee asioita rakkaudesta käsin. Lempeys lienee aika
monimutkainen koodi.”

*Sitaatit on poimittu Perttu Pölösen kirjasta
Tulevaisuuden lukujärjestys, Otava 2019.*

Valvonta

tuo luottamusta tukien oikeaan kohdentumiseen

Suomessa myönnetään vuosittain miljoonia euroja tukia ja avustuksia yrityksille, yhdistyksille ja muille yhteisöille. Tukiprosessit tuovat vastuita ja velvollisuuksia niin tuen myöntäjille kuin saajillekin.

TEKSTI Riitta Laine KUVA iStock

Vuotta 2020 leimannut koronapandemia on vaikuttanut dramaattisesti talouteen niin globaalisti kuin Suomessakin. Tukitoimia on tarvittu poikkeuksellisen paljon taloudellisista haasteista selviämiseen. Tukea on jaettu muun muassa Business Finlandin kautta liiketoiminnan kehitysrahoituksena ja KEHA-keskusten kautta ravitsemusyrityksille tarkoitettuna hyvityksenä.

Riittävä valvonta on tuen myöntäjän vastuulla

Yhteiskunnallisen luottamuksen kannalta on tärkeää, että tukien myöntäjät toimivat vastuullisesti, lakien ja määräysten mukaan. Sisäisten prosessien ja valvonnan avulla tuen myöntäjät varmistavat, että

- tukiprosessi on tehokas ja riittävän läpinäkyvä
- tuet päätyvät tarkoitetuille saajille
- tuet myönnetään oikein perustein
- tuet käytetään oikeaan tarkoitukseen
- tuki peritään tarvittaessa takaisin
- myönnettyjä tukia seurataan ja niistä raportoidaan luotettavasti.

Tukien myöntäjien pitää ottaa huomioon sekä tietämättömyydestä johtuva että tahallinen tukien väärinkäyttö – niin oman organisaation sisällä kuin tuen hakijoidenkin tekemänä.

Etukäteisvalvonnalla pyritään estämään tukien päätyminen väärille tahoille tai väärin perustein. Esimerkiksi pienyrityksille tarkoitettua tukea myönnettäessä tarkastetaan yrityksen kokoluokka käyttäen tilinpäätöstietoja tai muita lähteitä.

Jälkikäteen tehtävällä valvonnalla pyritään havaitsemaan ja tarvittaessa korjaamaan virheitä tai päätöksiä, jotka vaativat oikaisua. Esimerkiksi ravitsemusyrityksille tarkoitettua koronahyvityksen osalta varmistetaan, ettei hyvitys ylitä laissa annettua toteumaperusteista rajoitusta.

Tuen saajan on annettava selvitys tuen käytöstä

Tuen myöntäjä edellyttää usein, että tuen saaja tekee jälkikäteen selvityksen siitä, mihin ja miten se on käyttänyt saamansa tuen. Selvitys voi sisältää tuen käytöstä sanallisen kertomuksen sekä erilaisia laskelmia. Selvityksen avulla tuen myöntäjä arvioi sitä, onko tuki käytetty siihen tarkoitukseen, mihin se on myönnetty. Selvityksen avulla voidaan myös varmistua siitä, että tuen antamisen ehdot toteutuivat.

Tuen saaja vastaa antamansa selvityksen oikeellisuudesta ja todenperäisyydestä. Tuen käyttöä on hyvä

Tilintarkastajan tekemä tarkastus lisää annetun selvityksen luotettavuutta.

seurata projektikirjanpidon tai muun kustannusseuran avulla. Annettava selvitys on näin helpompi laatia, ja seurantaa saatetaan edellyttää myös tukiehdoissa. Tuen kirjanpidollinen käsittely, kuten tulouttaminen ja tiliointi sekä esittäminen tilinpäätöksessä, kannattaa varmistaa kirjanpitäjältä tai tilintarkastajalta mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Tilintarkastajan tekemä tarkastus lisää luottamusta

Tuen myöntäjä voi edellyttää, että selvitykseen liitetään tilintarkastajan raportti. Tilintarkastajan tekemä tarkastus lisää annetun selvityksen luotettavuutta tuen myöntäjän silmissä.

Tilintarkastajan raporttia voidaan edellyttää laissa, tukiehdoissa tai muissa määräyksissä. Niissä saatetaan määrätä myös siitä, mitä tilintarkastajan pitää selvityksestä tarkastaa, kuinka laajasti tarkastusta tulee tehdä ja miten tarkastuksesta raportoidaan.

Jos selvityksestä tarvitaan tilintarkastajan raportti, kannattaa asiasta sopia tilintarkastajan kanssa hyvissä ajoin. Tuen saaja voi käyttää omaa tilintarkastajaansa tai muuta hyväksyttyä tilintarkastajaa. Osa tilintarkastajista on erikoistunut erilaisten tukien ja avustusten selvitysten tarkastamiseen.

Selvitykseen ei aina tarvitse liittää tilintarkastajan raporttia. Tuen myöntäjälle voi riittää viimeisin tilinpäätös ja siitä annettu tilintarkastuskertomus, jos tilinpäätös on tilintarkastettu.

Tuen myöntäjä saattaa myös itse tehdä jälkikäteisiä tarkastuksia tuen käyttöön tai selvityksen taustalla olevien tietoihin kohdistuen. Myös tämä tarkastus tilataan joskus tilintarkastajalta.

Tilintarkastajan osaamisen hyödyntämistä on hyvä harkita aina, kun kehitetään uusia tukimuotoja tai muutetaan vanhoja. Sitä voi hyödyntää niin valvontaympäristön ja prosessien perustamisessa kuin jälkikäteisessä valvonnassakin.

Standardit tilintarkastajan tukena

Valtaosassa tilintarkastajan tekemistä tarkastuksista noudatetaan hyvää tilintarkastustapaa ja sovelletaan jotain kansainvälistä tilintarkastusalan standardia. Standardien mukaiset tarkastukset voidaan jakaa varmenustoimeksiannotoihin, joihin tilintarkastus ja yleisluonteinen tarkastus kuuluvat, ja liitännäispalveluihin.

Erilaisten tukiselvitysten tarkastaminen tehdään yleensä liitännäispalveluna, johon sovelletaan kansainvälistä ISRS 4400 -standardia Toimeksiannot taloudelliseen informaatioon kohdistuvien erikseen sovittujen toimenpiteiden suorittamisesta. Tämän standardin mukaan tehtyjä tarkastuksia kutsutaan AUP-toimeksiannoiksi (AUP, Agreed-upon Procedures). Esimerkiksi Business Finlandin myöntämien tukien lopputilitysten tarkastus tehdään AUP-toimeksiantona.

AUP-toimeksiannossa tilintarkastaja kohdistaa selvitykseen tietyt, yleensä lakiin tai tukiehtoihin perustuvat

- tarkastustoimenpiteet. Toimenpiteet ovat saman kaltaisia kuin tilintarkastuksessa, ja niistä sovitaan yksityiskohtaisesti etukäteen. Tilintarkastaja raportoi toimenpiteistä ja niiden perusteella havaitsemistaan asioista sekä virheistä ja poikkeamista antamallaan raportilla.

AUP-toimeksiannossa tilintarkastaja ei tee johtopäätöstä koko selvityksen oikeellisuudesta tai tuen käytön asianmukaisuudesta. Hän saattaa sen sijaan todeta raportissaan esimerkiksi, että selvityksellä esitetyt kustannukset

- perustuvat projektikirjanpitoon ja/tai tuen saajan kirjanpitoon
- ovat syntyneet suoriteperusteisesti hankkeen kestoajana
- on maksettu ja
- ovat arvonnalisäverottomia.

Tilintarkastaja toimii alan standardien ja eettisten periaatteiden puitteissa. Tarkastustoimenpiteiden pitää olla täsmällisesti ja yksiselitteisesti määriteltyjä, jotta tarkastus ja raportointi olisivat tehokkaita, yksiselitteisiä ja lisäarvoa tuottavia. Tulkinanvaraisuus hankaloittaa sekä tilintarkastajan työtä ja raportointia että tuen myöntäjän tekemää arviointia siitä, onko tukea käytetty oikein. Esimerkiksi säästävyyteen tai tarkoituksenmukaisuuteen liittyvien kannanottojen ei pitäisi kuulua tilintarkastajan tarkastukseen.

Tukiin liittyvä tarkastus voi olla myös osa lakisääteistä tilinpäätöksen tilintarkastusta. Esimerkiksi ravitsemusyrityksen koronahyvitykseen liittyvän rajoituksen toteutumisen tarkastus kuuluu lakisääteiseen tilintarkastukseen. ■

Riitta Laine
KHT

Riitta Laine toimii tilintarkastusasian-tuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.
Twitter: @riitta_i_laine

MUISTA NÄMÄ

Tuen myöntäjä:

1. Mieti, mitä lisäarvoa tilintarkastajan tarkastuksella halutaan saavuttaa. Anna tilintarkastajalle vain sellaisia tarkastustehtäviä, joista on sinulle hyötyä arvioidessasi tuen asianmukaisesta kohdentumisesta.
2. Määrittele tilintarkastajan tehtävät mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja yksiselitteisesti.
3. Varmista, että käyttämäsi terminologia on tilintarkastusalan terminologian kanssa mahdollisimman yhtenevä, tai ettei se ainakaan ole sen kanssa ristiriidassa.
4. Muista, että tilintarkastaja tarkastaa ja raportoi yleensä ISRS 4400 -standardin tai jonkun muun kansainvälisen tilintarkastusalan standardin mukaisesti. Valmiiksi laaditut lomakkeet eivät välttämättä täytä standardien vaatimuksia.
5. Ole rohkeasti yhteydessä Suomen Tilintarkastajat ry:n asiantuntijaan. Varmistetaan yhdessä, että tilintarkastajan rooli on selkeä ja tarkastus mahdollista suorittaa ja raportoida tehokkaasti ja standardien mukaisesti!

Tuen saaja:

1. Tutustu saamasi tuen ehtoihin huolella ja sovi tarvittaessa kirjanpitäjäsi kanssa kustannus-seurannasta.
2. Sovi loppuselvityksen tarkastuksesta tilintarkastajan kanssa hyvissä ajoin, mikäli tarkastusta edellytetään. Tiedäthän, että tilintarkastaja voi myös auttaa sinua laatimaan tukihakemuksen!
3. Käytä tukea vain siihen tarkoitukseen ja sillä tavoin, kun tukiehdossa on määrätty.
4. Palauta turhaan tai liikaa saatu tuki ajoissa.
5. Laadi loppuselvitys huolellisesti ja aikataulun mukaisesti, ja hanki siitä tilintarkastajan raportti. ■

Tarkastusraportit tärkeässä roolissa rahoituksen seurannassa

TEKSTI Anne Kleemola ja Minni Lempinen

Business Finland myöntää vuosittain satoja miljoonia euroja rahoitusta tutkimukseen, tuotekehitykseen sekä erilaisiin liiketoiminnan kehityshankkeisiin. Myönnettyjen tukien valvonta on tärkeä osa rahoitustoimintaa.

Projektien seuranta, kustannustarkastukset ja jälkitarkastukset

Rahoituksen seuranta perustuu projektien väli- ja loppuraportteihin, kustannustilityksiin sekä loppuraportin yhteydessä toimitettaviin tilintarkastajan tarkastusraportteihin.

Kustannustilityksiin ja tilintarkastajan tarkastusraportteihin perustuvan normaalin seurannan lisäksi Business Finland kohdistaa osaan projekteista kustannustarkastuksia loppuraporttivaiheessa. Kustannustarkastuksen tekee Business Finlandin oma tarkastaja, jonka tarkastuslausunto vaikuttaa projektin loppumaksun määrään. Lisäksi Business Finland tekee jälkitarkastuksia projektin päättymisen jälkeen.

Projektinaikaista seurantaa ja kustannustarkastuksia on haluttu kehittää, koska jälkitarkastusten yhteydessä on tullut esiin paljon havaintoja. Kustannustarkastus mahdollistaa aikaisen puuttumisen ja laadunvalvonnan.

Tilintarkastajien tarkastusraportit osa valvontaa

Tilintarkastajien tarkastusraporteilla on merkittävä rooli rahoituksen valvonnassa kaikissa muissa rahoituspalveluissa paitsi de minimis-rahoituksessa. Tarkastusraporttien perusteella rahoitustarkastajat pystyvät kohdentamaan omaa seurantansa ja pyytämään tarvittaessa rahoituksen saajalta lisätietoja epäselviin kustannuksiin liittyen. Tilintarkastajien tekemä tarkastus tehostaa toimintaa ja lisää kustannustilitysten luotettavuutta.

Tilintarkastaja raportoi tarkastusraportissa havaintonsa rahoituksen saajan projektikirjanpidon ja työajan seurannan toteuttamisesta. Lisäksi tilintarkastaja tarkastaa projektille tilitetyt kustannukset otospohjaisesti

ja täsmäyttää projektin kokonaiskustannukset.

Tarkastusraporttipohjat rahoitusehtojen mukaan

Eri rahoituspalveluille on omat tilintarkastusraporttipohjansa, joissa on huomioitu rahoituspalveluissa käytetyt kustannusmallit. Rahoituspäätöksen tietojen perusteella tilintarkastaja pystyy valitsemaan oikean tarkastusraporttipohjan.

Business Finlandin tarkastusraporttipohjat on laadittu yhteistyössä Suomen Tilintarkastajat ry:n kanssa. Myös mahdolliset muutos- tai päivitystarpeet tehdään yhteistyössä. Raporttipohjat löytyvät Business Finlandin verkkosivuilta, jossa on lisäksi annettu ohjeistusta tilintarkastajille tarkastuksen tekemiseen. ■

Minni Lempinen

Minni Lempinen toimii tarkastajana Payments and Financial Analysis -yksikössä Business Finlandilla.

Anne Kleemola

Anne Kleemola toimii Payments and Financial Analysis -yksikön johtajana Business Finlandilla.

Business Finland tarjoaa innovaatorahoitusta ja kansainvälistymispalveluita sekä edistää matkailua ja investointeja Suomeen. Organisaatio syntyi, kun kansainvälistymispalveluja tarjonnut

Finpro ja teknologiarahoittaja Tekes yhdistyivät vuonna 2018. Business Finland työllistää yhteensä 600 asiantuntijaa Suomessa ja ulkomailla.

Vuonna 2019 Business Finland myönsi rahoitusta

yhteensä 571 miljoonaa euroa. Yrityksille myönnetyn rahoituksen osuus oli 477 miljoonaa euroa ja tutkimusorganisaatioiden osuus 94 miljoonaa euroa. Rahoitettuja projekteja oli yhteensä lähes viisituhatta. ■

Koronan ravintoloille aiheuttamia taloudellisia menetyksiä kompensoidaan uudelleentyöllistämistuilla ja toiminnan rajoituksista johtuvia menetyksiä hyvittämällä. Hyvitysten jälkikäteisessä valvonnassa myös tilintarkastajilla on rooli.

TEKSTI Riitta Laine KUVA iStock

Ravitsemisyrityksen saaman koronahyvityksen tilintarkastus

Eduskunta sääti touko-
kuussa lain ravitsemisyri-
tysten uudelleentyyllis-
tämisen tukemisesta ja
toiminnan rajoitusten hy-
vittämistä (403/2020).

Laki tuli voimaan 29.5.2020. Tavoit-
teena oli kompensoida yrityksille au-
kiolon rajoittamisesta aiheutuneita
taloudellisia menetyksiä. Toiminnan
rajoitusten hyvittämistä valvotaan
jälkikäteen tilinpäätösraportoinnin ja
tilintarkastuksen avulla.

Laki toi tilintarkastajille velvoitteita

Laissa säädetään tuen ja hyvi-
tyksen saamisen edellytyksistä ja
määrästä. Samoin siinä säädetään
hyvityksen saajan velvollisuudesta
raportoida tilinpäätöksessään niin
sanotun toteumaperusteisen rajoi-
tuksen toteutumisesta, liikaa saadun
hyvityksen palautusvelvollisuudesta
sekä palauttamattoman hyvityksen
vaikutuksesta varojenjakoon.

Laki toi myös tilintarkastajille
velvoitteita, jotka liittyvät toiminnan
rajoittamisesta johtuviin hyvityksiin.
Uudelleentyyllistämisen tukemiseen
liittyen tilintarkastajille ei säädetty
tehtäviä.

Suomen Tilintarkastajat ry antoi
talousvaliokunnalle lain valmistelu-
vaiheessa kirjallisen lausunnon, joka
koski saadun hyvityksen esittämistä
liitetiedoissa, liitetiedossa esitettävi-
en lukujen kirjanpidollista käsittelyä
sekä tilintarkastajan raportointia.

Toiminnan rajoitusten hyvittämistä on raportoitava tilinpäätöksessä

Toiminnan rajoitusten hyvittämises-
tä säädetään lain 7 §:ssä. Lain 7 §:n
1–5 momenteissa säädetään, miten
ravitsemisyriykselle maksettava
hyvitys lasketaan rajoituspäivien
ja vertailukauden liikevaihdosta.
Hyvitystä piti hakea elokuun loppuun

mennessä, ja tiedot sen laskemiseksi
saatiin verohallinnolta.

Pykälän 6 momentissa sääde-
tään hyvitykselle enimmäismäärä
eli toteumaperusteinen rajoitus.
Toteumaperusteinen rajoitus on
se määrä, ”jolla rajoitusvelvoitteen
aikana kertynyt tulos alittaa vertai-
luluvun perusteena olevia kuukausia
vastaavan tuloksen vähennettynä
toiminnan keskeytymisestä saadulla
vakuutuskorvauksella”.

Ravitsemisyriyksen on rajoi-
tusvelvoitteen päättymisen jälkeen
laadittavassa tilinpäätöksessä
esitettävä tarpeelliset liitetiedot sen
todentamiseksi, että toteumaperus-
teinen rajoitus toteutuu. Jos rajoitus
ei ole toteutunut, ravitsemisyriyksen
on palautettava toimivaltaiselle
viranomaiselle (KEHA-keskus) ilman
aiheetonta viivytystä se määrä, jolla
hyvitys on ylittänyt rajoituksen.

Tilintarkastuskertomuksessa raportoidaan toteumaperusteisen rajoituksen toteutumisesta

Hyvityksen laskeminen luotettavien
tietojen perusteella ennen sen mak-
samista on etukäteisvalvontaa.

Toteumaperusteisen rajoituksen
toteutumiseen liittyy myös jälkikä-
teistä valvontaa, sillä lain 7 §:n 7
momentin mukaan tilintarkastajan
on annettava toteumaperusteisen
rajoituksen toteutumisesta tieto ti-
lintarkastuskertomuksessa. Käytän-
nössä tämä tarkoittaa, että hyvitystä
saaneen ravitsemisyriyksen tilin-
päätöksen liitetietona esitetyt tiedot
tarkastetaan ja tästä raportoidaan
tilintarkastuskertomuksessa.

Lisäksi tilintarkastajan on annet-
tava tilintarkastuskertomuksessa
huomautus, jollei ravitsemisyriy-
selle palauttanut saamaansa liikahyvitys-
tä KEHA:lle ennen tilintarkastusker-
tomuksen antamista. Jos tällainen
huomautus annetaan, on tilintarkas-

tajan toimitettava kopio tilintarkas-
tuskertomuksesta KEHA:lle.

Saatu tuki tai hyvitys rajoittaa varojenjakoa

Lain 14 § asettaa rajoituksen ravitse-
misyrityksen varojenjaolle. Jos yritys
ei ole palauttanut saamaansa lain
3 §:ssä tarkoitettua tukea tai 5 §:ssä
tarkoitettua hyvitystä tilinpäätöksen
vahvistamiseen eli käytännössä
yhtiökokoukseen mennessä, hyvityk-
seen sovelletaan samanlaista va-
rojenjakorajoitetta kuin aktivoituihin
kehitysmenoihin (KPL 5:8.2 §). Tämä
on otettava huomioon vähennys-
eränä myös, kun jakokelpoiset varat
esitetään liitetiedoissa tai voitonja-
koehdotus toimintakertomuksessa.

Yhtenäinen ja laadukas raportointi vaatii ohjeistusta

Koronahyvitys on kertaluonteinen,
joten myös tilinpäätöstä ja tilintar-
kastusta koskevat määräykset ovat
voimassa vain sitä tilinpäätöstä
koskien, joka laaditaan rajoitusvel-
voitteen päättymisen jälkeen.

Jotta tietojen esittäminen tilin-
päätöksessä olisi mahdollisimman
yhtenäistä ja laadukasta, tarvitsevat
tilinpäätösten laatijat ohjeistusta
sekä liitetiedon esittämisestä että
liitetiedon lukujen takana olevasta
kirjanpidosta. Eduskunnan talous-
valiokunta pitikin tärkeänä, että
kirjanpitolautakunta antaa lasken-
taperiaatteista tarvittavaa ohjeis-
tusta. Kirjanpitolautakunta antoi
syyskuussa omaehtoisen lausunnon
ravitsemisyriysten toimintarajoituk-
sen hyvitystä koskevista liitetiedoista.

Yhdistyksen lausuntomallit ja tarkastussuositus

Suomen Tilintarkastajat ry laatii tai
päivittää vuosittain kymmeniä tilin-
tarkastuskertomusmalleja. ▶

- Mallit laaditaan yhdistyksen tilintarkastustoimikunnassa, joka on laatinut luonnokset myös lain 403/2020 tarkoittamista lausunnoista tilintarkastuskertomuksessa. Yksittäisten liitetietojen tarkastamisesta ja raportoinnista ei yleensä säädetä erikseen, vaan liitetietojen tarkastaminen sisältyy tilinpäätöskokonaisuuden tilintarkastukseen.

Erityislainsäädännön perusteella annettavat tilintarkastajan lausunnot annetaan ”Muut raportointivelvoitteet” -osudessa tilintarkastuskertomuksen lopussa. Toimikunnan mielestä se on asianmukaisin paikka raportoida myös toteumaperusteisen rajoituksen toteutumisesta. Kapale otsikoidaan nimellä ”Muut lakiin perustuvat lausunnot”. Toimikunnan laatima lausuntomalli:

Muut lakiin perustuvat lausunnot

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto seikoista, joita Laki ravitsemusyritysten uudelleentuloistamisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä (3:7.7 §) edellyttää.

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat siitä, että yhtiön tilinpäätöksessä on annettu tarpeellinen liitetieto sen todentamiseksi, että lain 3:7.6 §:ssä säädetty toteumaperusteinen rajoitus toteutuu.

Lausuntonamme esitämme, että toteumaperusteinen rajoitus toteutuu, kuten tilinpäätöksen liitetiedossa X on esitetty.

Siinä tapauksessa, että toteumaperusteinen rajoitus ei toteudu, lausuntoa mukautetaan.

RAVITSEMUSALA

Ravitsemusalan yrityksiä on Suomessa lähes 10 000 (tieto vuodelta 2018). Ilman koronavirusta ravintola-alan vuoden 2020 kokonaiskysynnäksi arvioitiin noin 2,5 miljardia euroa. Koronan seurauksena lukuun odotetaan noin 40 prosentin eli yhden miljardin euron vajea.

Laki edellyttää tilintarkastajalta lisäksi tilintarkastuslain 3:5.5 §:n mukaista huomautusta, mikäli ravitsemusyritys ei ole palauttanut saamaansa liikahyvitystä ennen kuin tilintarkastuskertomus annetaan. Huomautukset esitetään myös tilintarkastuskertomuksen lopussa osiossa ”Muut raportointivelvoitteet”. Toimikunnan laatima huomautusmalli:

Huomautus

Huomautuksena esitämme, ettei yhtiö ole ennen tämän tilintarkastuskertomuksen allekirjoittamista tehnyt palautusta siitä määrästä, jolla sen saama hyvitys on ylittänyt toteumaperusteisen rajoituksen, siten kuin Laki ravitsemusyritysten uudelleentuloistamisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä (3:7.6 §) edellyttää. Tilinpäätöstä koskevaa lausuntoamme ei ole mukautettu tämän seikan osalta.

Tilintarkastustoimikunta on laatinut tilintarkastajille myös ohjeen toteumaperusteisen rajoituksen toteutumisen tarkastamisesta. Tilintarkastajan ravitsemusyritysten hyvitystä koskevat velvollisuudet ovat kertaluonteisia ja osa yrityksen lakisääteistä tilintarkastusta. ■

Riitta Laine KHT

Riitta Laine toimii tilintarkastusasiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.
Twitter: @riitta_i_laine

Tilintarkastus – velvollisuutta vai ei?

Lakisääteisen tilintarkastusvelvollisuuden poistamista ainakin mikroyrityksiltä on viime vuosina ilmoittanut kannattavansa useampikin etujärjestö ja ministeriö. Vaikea on kuitenkin sellaista poistaa, jota ei ole olemassa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on viime vuosina perustanut kaksi työryhmää, jotka ovat selvittäneet tilintarkastuslain muutostarpeita. Molemmissa huomio on kohdistunut tilintarkastusvelvollisuuteen.

Vuonna 2018 TEM:n työryhmä esitti mietinnössään, että kirjanpitolain mukaiset mikroyritykset rajataan lakisääteisen tilintarkastusvelvollisuuden ulkopuolelle. Kesällä 2020 TEM:n työryhmä uutisoi seuraavaa: "Työryhmän työ on jatkoa vuoden 2018 virkamiestyönä tehdyille esityksille, joilla esitettiin tilintarkastusvelvollisuutta määrittävien rajojen nostoa..." Edelleen uutisessa todettiin: "Tilintarkastuksen arvioitiin olevan moneen tilanteeseen ylimitoitettu lakisääteinen velvoite."

Tilintarkastusvelvollisuus vai tilintarkastajavelvollisuus

Tilintarkastuslain 2 luku on otsikoitu "Velvollisuus toimituttaa tilintarkastus". 2 luvun 2 §:n otsikkona on "Tilintarkastusvelvollisuus". Lainkohdan mukaan yhteisössä ja säätiössä on valittava tilintarkastaja ja toimitettava tilintarkastus sen mukaan kuin tilintarkastuslaissa ja muussa laissa säädetään.

Mitä tilintarkastuslaissa ja muussa laissa säädetään yritysten ja yhteis-

söjen tilintarkastusvelvollisuudesta? Tilintarkastuslaissa ei ole säännöstä, joka velvoittaisi yhtiöt toimittamaan tai toimituttamaan tilintarkastusta. Valituksi tullee tilintarkastajalle ei liioin aseteta tilintarkastuslaissa velvollisuutta suorittaa tilintarkastusta.

Tilintarkastusvelvollisuuden sijaan laissa säädetään tilintarkastajavelvollisuudesta eli velvollisuudesta valita tilintarkastaja. Laissa ei kuitenkaan säädetä, mitä valitun tilintarkastajan on tehtävä tai onko ylipäätään tehtävä mitään. Se jää valitsijan ja valittavan kesken sovittavaksi.

Mitä muussa laissa säädetään?

Mitä sitten tarkoittaa tilintarkastuslain maininta siitä, että yhteisössä ja säätiössä on toimitettava tilintarkastus sen mukaan kuin muussa laissa säädetään?

Esimerkiksi osakeyhtiölaisa säädetään, että osakeyhtiön tilintarkastuksesta on voimassa, mitä osakeyhtiölain 7 luvussa ja tilintarkastuslain 2 luvussa säädetään. Osakeyhtiölain 7 luvussa ei ole säädetty yleisestä tilintarkastusvelvollisuudesta osakeyhtiöille.

Olisiko sitten joku muu laki, jossa säädettäisiin esimerkiksi osakeyhtiöl-

le tilintarkastusvelvollisuus? Kirjanpitolaista sellaista ei ainakaan löydy.

Pohdinta jatkuu

Vuosina 2016–2018 istunut TEM:n työryhmä päätyi esittämään tilintarkastusvelvollisuuden rajojen nostamista, vaikkei sellaista velvollisuutta ole tilintarkastuslaissa säädettykään. Alkuvuodesta 2019 kesäkuuhun 2020 kokoustanut TEM:n työryhmä on pohtinut kevyempää vaihtoehtoa mikroyritysten tilintarkastusvelvollisuudelle. Eli vaihtoehtoa velvollisuudelle, jota ei tilintarkastuslaissa varsinaisesti ole. ■

Risto Ruuska OTK, KTM

Risto Ruuska toimii johtavana asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.
Twitter: @risto_ruuska

"Tarvitsemme rakentavaa yhteistyötä"

Liisa Räsänen on toiminut tilintarkastusvalvonnan johtajana syyskuun alusta lukien. Hän nostaa prioriteettilistan kärkeen valvojan ja tilintarkastusalan hyvän vuoropuhelun.

TEKSTI Minttu Sallinen KUVAT Mina Kaverinen ja iStock

Liisa Räsänen, katselet tuorein silmin tilintarkastusvalvontaa. Mikä on sen merkitys tilintarkastajien asiakasyritysten ja yhteiskunnan kannalta?

Tilintarkastusvalvonnalla on tärkeä tehtävä tilintarkastajien työn riippumattomana valvojana ja laadun varmistajana. Yritysten ja yhteisöjen omistajat, jäsenet ja sijoittajat tarvitsevat luotettavaa tietoa yrityksen taloudesta ja hallinnosta. Tilintarkastuksen tuloksia, tilinpäätöksiä ja lakisääteisiä raportteja, hyödyntävät yritysten lisäksi yhteiskunnan keskeiset toimijat, kuten rahoituslaitokset, Verohallinto ja monet muut viranomaiset.

Tilintarkastajan toteuttaman tilintarkastuksen keskeinen tehtävä on varmentaa yrityksen tuottamien taloudellisten tietojen luotettavuus. Tilintarkastajan ammatillista osaamista, tar-

kastustyön laatua ja hyvän tilintarkastustavan noudattamista varmennetaan muun muassa tilintarkastusvalvonnan laaduntarkastuksilla.

Asiakasyrityksille toimintamme tulee näkyä lainmukaisena, tasapuolisena ja perusteltuna asian käsittelyprosessina, selkeinä ohjeina, kohtuullisina käsittelyaikoina sekä ystävällisenä ja asiallisena viestintänä. Tietomme on oltava avointa ja helppokäyttöistä ja prosessimme toimivia ja tehokkaita.

Tilintarkastusvalvonnan tehtäviin kuuluu tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen. Kerro tästä.

Tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen koskee erityisesti hyvää tilintarkastustapaa yksityisellä ja julkisella sektorilla, EU:ssa mahdollisten hyväksyttävien kansainvälisten tilintar-

Parhaimmillaan
laaduntarkastus
on juuri tätä,
valmentavaa ja
rakentavaa ohjausta.

kastusstandardien soveltamisen suhteellisuutta sekä tilintarkastajan riippumattomuutta ja esteellisyyttä. Tehtävään kuuluu lisäksi yksityisen ja julkisen sektorin tilintarkastuksen kehittymisen ohjaus järjestelmän yhtenäisyyttä tukevalla tavalla.

Mitä tilintarkastusvalvonnan laaduntarkastusten ohjaavuuteen tulee, niin hallinto-oikeus on muun muassa katsonut, että laaduntarkastuksen tuloksen vahvistamista koskeva päätös on luonteeltaan ennen kaikkea tilintarkastajalle annettua ohjausta vastaisen varalle. Parhaimmillaan laaduntarkastus on juuri tätä, valmentavaa ja rakentavaa ohjausta. ►

Liisa Räsänen on toiminut PRH:n Yritykset ja yhteisöt -tulosalueen johtajana vuodesta 2015 alkaen.

► **Mitkä ovat keskeisimmät ohjaus- ja kehittämistavoitteet muutaman vuoden tähtäyksellä?**

Pidän tärkeänä vuoropuhelun lisäämistä tilintarkastusvalvonnan ja toimialan välillä. Tämän toteuttamisessa tilintarkastuslautakunta on meille tärkeä keskustelukumppani.

Vaikuttaminen yhdessä tilintarkastuslautakunnan kanssa on tärkeää yhteisen ohjaus- ja kehittämistavoitteen määrittämiseksi. Tavoite voisi olla sama kuin alan kansainvälisillä toimijoilla, IFIAR:lla (International Forum for Independent Audit Regulators) ja CEAOB:lla (Committee of European Auditing Oversight Bodies): tilintarkastuksen laadun jatkuva parantaminen ja taloudellisen informaation luotettavuuden varmistaminen.

Tilintarkastuslautakunta ohjaa osaltaan itsenäisellä ratkaisutoiminnallaan niin tilintarkastusta kuin valvontatyötä. Hyvä yhteistyö välillämme on edellytys tilintarkastuksen johdonmukaisen ohjauksen varmistamiseksi.

Tilintarkastusvalvonnan uudelleen organisointi on hyvä syy käydä keskustelua alan toimijoiden kesken. Laaduntarkastuksilla toteutettua ohjausta annetaan koko ajan. Toimiviin ja tehokkaisiin prosesseihin sekä erityisesti kommunikoinnin selkeyteen tulee kuitenkin vielä kiinnittää huomiota.

Haluan kutsua tilintarkastusalan ja tilintarkastusasiakkaina olevat yritykset kertomaan meille ja keskustelemaan kanssamme tilintarkastusvalvonnan toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Mikä toimii ja mikä

TILINTARKASTUS- VALVONTA

Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonta järjestää vuosittaiset tilintarkastajatutkinnot ja ylläpitää tilintarkastajarekisteriä ja tilintarkastajatutkintorekisteriä. Se valvoo tilintarkastuksen laatua ennakkoon laaduntarkastuksilla ja jälkikäteen tutkinnan kautta. Tehtäviin kuuluu myös tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen. PRH on tilintarkastusalan kansainvälisestä valvontayhteistyöstä vastaava viranomais Suomessa.

ei? Missä asioissa ja miten voimme parantaa toimintaamme? Minkälainen valvonta parhaiten palvelee yrityksiä ja elinkeinoelämää? Tulemme toteuttamaan näihin kysymyksiin liittyvän kartoituksen syksyn aikana.

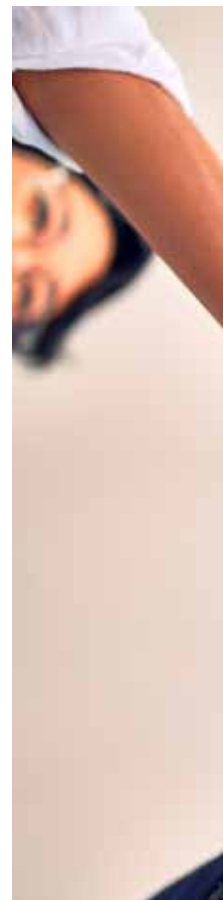
Laaduntarkastukset puhuttavat, jopa huolestuttavat, tilintarkastajia. Muun muassa vaatimustaso ja dokumentoinnin yksityiskohtaisuus samoin kuin ISA-standardien velvoittavuus ja skaalaaminen mietityttävät. Mitä vastaisit näihin huoliin?

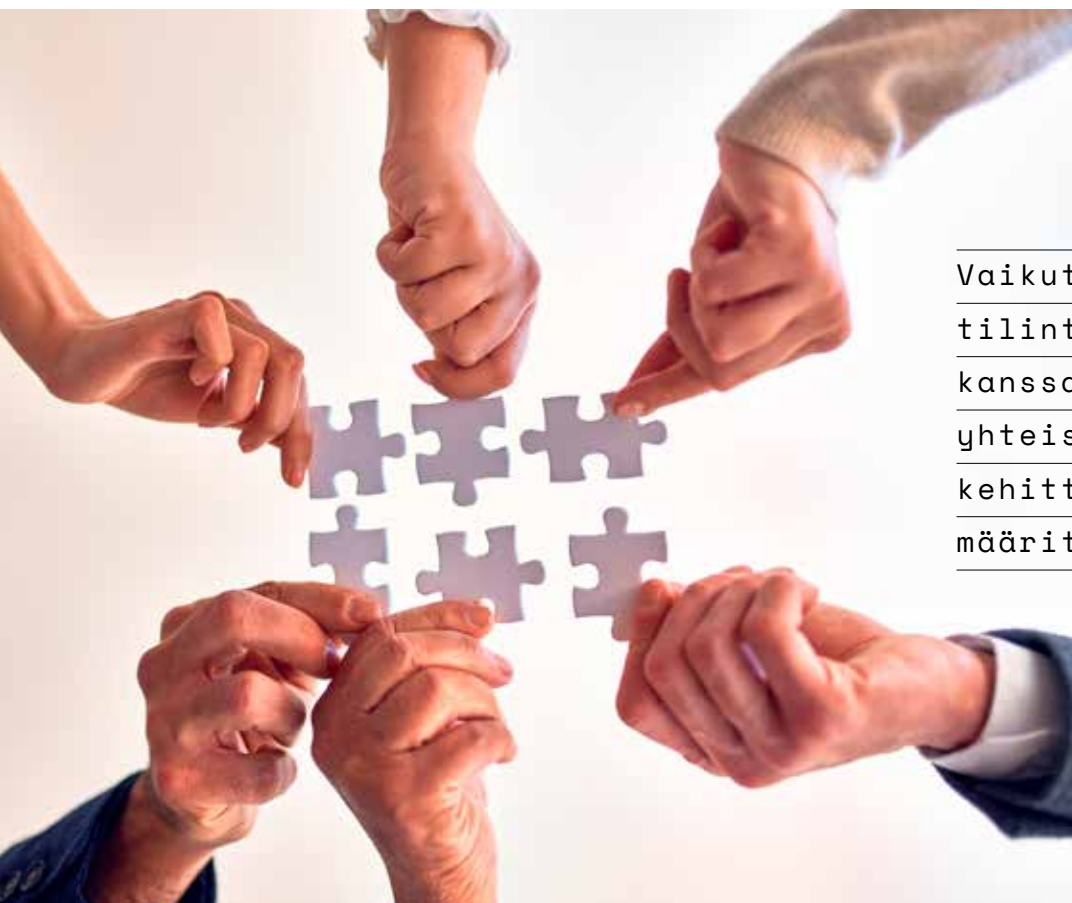
Olemme varsin tietoisia näistä asioista. Pyrimme löytämään kanavat ja keinot, miten näistä asioista pystyttäisiin kommunikoidaan riittävän selkeästi, jotta epä tietoisuus vähenisi. Yksi käytännön asia on se, miten perustelemme ratkaisumme. Meidän tulee kyetä perustelemaan ratkaisumme sillä tavalla, että tilin-

tarkastaja tietää, mikä meni pieleen ja mitä pitää korjata.

Laaduntarkastuksen arvosteluasteikkoa on arvioitu kireäksi. Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtajan Pekka Pajamon (Profiitti 1/2020) mukaan myös "kouluarvosanoin 7-8" toteutetun tilintarkastuksen pitäisi olla hyväksyttävä, jos samalla panostetaan tilintarkastajan ohjaukseen. Mitä ajattelet tästä?

Laaduntarkastuksissa ei käytetä kouluasteikkoja, vaan arvioidaan tehtyä työtä hyvän tilintarkastustavan kautta. Jos tässä ajatellaan uusintatarkastusta, niin siinä on kyse nimenomaan ohjauksesta, jota annetaan ensin ja myöhemmin valvotaan sen ohjauksen toteuttamista käytännössä siinä laaduntarkastuksessa, jossa annetaan päätös laaduntarkastuksen tuloksesta.

Vaikuttaminen yhdessä
tilintarkastuslautakunnan
kanssa on tärkeää
yhteisen ohjaus- ja
kehittämistavoitteen
määrittämiseksi.

Laaduntarkastukset suoritetaan nykyisin virkamiestyönä. Aiemmin myös ammatissa toimivat tilintarkastajat suorittivat tarkastuksia ja käytännössä nähtiin paljon hyvää. Voitaisiko tähän vielä palata?

Pidän tärkeänä, että virkamyönte tekemämme laaduntarkastus on yhdenmukaista, ammattitaitoista ja korkealaatuista. Vahvistamme parhaillaan resurssijamme, ja meillä on useita rekrytointeja käynnissä. Meillä on korkeat vaatimukset tilintarkastusvalvonnan tehtävissä toimiville asiantuntijoille. Edellytämme tilintarkastusalan tuntemusta ja laaduntarkastajina toimivilla asiantuntijoillamme on työkokemusta tilintarkastuksesta.

Mitä ammatissa toimivien tilintarkastajien mukaan ottamiseen tulee, niin täysin samanlaiseen menneeseen tapaan tuskin palataan. Mietimme kuitenkin myös erilaisia

vaihtoehtoja laaduntarkastusten toteuttamiseen. Yksi vaihtoehto on, että ammatissa toimivat tilintarkastajat olisivat osana toteuttamassa tätä.

Laaduntarkastuksen tulokset vuodelta 2019 julkaistiin maaliskuussa. Noin puolet tilintarkastajista läpäisi laaduntarkastuksen, 43 % joutui uusintatarkastukseen ja 2 % hylättiin. Mistä tulokset kertovat, pitääkö tilintarkastuksen laadusta olla huolissaan?

On hyvä huomata, että tulokset perustuvat yksittäisiin laaduntarkastuksiin, jotka valitaan osittain riskiperusteisesti, minkä takia tulokset voivat vuosittain vaihdella suurestikin. Näistä ei voi suoraan vetää koko tilintarkastusalan koskevia johtopäätöksiä. Ne ovat kyseisenä vuotena yksittäisten laaduntarkastuksen tuloksia.

Olen huolissani siitä, että tilintarkastuksen laatu vaihtelee vielä liian paljon. Toivoisin, että näemme lähivuosina tasaisempaa laatua.

Tilintarkastusvalvonnan organisatiota uudistettiin syyskuun alussa. Mitä uudistuksella tavoiteltiin ja vaikuttaako se tilintarkastajiin?

Tilintarkastusvalvonnan uudelleenorganisoinnilla pyrittiin luomaan laajemmat puitteet, joiden varaan on mahdollista rakentaa entistä vaikuttavampaa valvontaa. Muutoksilla tavoiteltiin myös toimivaa työyhteisöä tilintarkastusvalvonnan erinomaisille osaajille vaativan valvontatehtävän toteuttamisessa. Halusimme myös kehittää työyhteisöämme ja toimintakulttuuriamme arvojemme (avoin, arvostava, asiantunteva) mukaisesti. ►

Tutkinta-asioissa on usein ollut kyse siitä, onko tilintarkastaja menetellyt hyvään tilintarkastustapaan kuuluvan huolellisuusvaatimuksen mukaisesti.

- Tilintarkastajiin muutokset näkyvät välittömästi uusina keskustelukumppaneina tilintarkastusvalvonnan organisaatiossa. Toivottavasti vuoropuhelu paranee ja kommunikointi selkiytyy.

Tilintarkastusvalvonnan käsittelyajat ovat haaste ja tunnistettu kehityskohde. Olemme jo ryhtyneet vahvistamaan resurssejamme niin laaduntarkastusten kuin tutkinta-asioiden osalta.

Pitkällä tähtäimellä haluamme panostaa ennakoitavuuteen, toimialan ohjaukseen, ohjeistukseen ja neuvontaan. Tämä antaa mahdollisuuden myös valvottavillemme ja sidosryhmillemme saada äänensä aikaisempaa paremmin kuuluviin.

Tilintarkastusvalvonnassa toimii itsenäinen tilintarkastuslautakunta, joka ratkaisee tutkinta-asioita ja päättää mahdollisista seuraamuksista. Kuinka paljon tutkinta-asioita on ratkottu tänä vuonna ja millaiset asiat niissä ovat korostuneet?

Tilintarkastusvalvonta on syyskuun alkuun mennessä käsitelty ja ratkaissut kahdeksan tutkinta-asiaa. Näitä ei viety tilintarkastuslautakunnan käsiteltäväksi, koska ei ollut syy-

tä esittää sanktioiden määräämistä tilintarkastajalle tai muuta syytä lautakuntakäsittelyyn. Kolme tutkinta-asiaa raukesi. Vuoden alusta syyskuun alkuun mennessä on kirjattu sisään 18 uutta tutkinta-asiaa.

Tilintarkastuslautakunta on käsitellyt ja antanut syyskuun alkuun mennessä päätöksen 11 tutkinta-asiaa. Melkein kaikki johtivat jonkin seuraamuksen määräämiseen tilintarkastajalle. Tähän asti käsitellyissä tutkinta-asioissa on usein ollut kyse siitä, onko tilintarkastaja menetellyt hyvään tilintarkastustapaan kuuluvan huolellisuusvaatimuksen mukaisesti.

Kerromme tutkinta-asioista tarkemmin vuosittain julkistettavassa PRH:n tilintarkastusvalvonnan tutkinta-asioiden raportissa keväällä 2021.

Vaikuttaako organisaatiouudistus tilintarkastuslautakunnan toimintaan?

Organisaatiomuutos ei juuri vaikuta tilintarkastuslautakunnan toimintaan. Tilintarkastuslautakunta on ratkaisutoiminnassaan itsenäinen. Pääosin entiset esittelijät, PRH:n virkahenkilöt, jatkavat asioiden valmistelua ja esittelyä tilintarkastuslautakunnassa.

Tilintarkastuslautakunnan nykyisen toimikauden tavoitteena on muun muassa tilintarkastajakunnan ja tilintarkastusvalvonnan välisen luottamuksen parantaminen. Tämä on yhteinen tavoitteemme. Uskon, että tekemämme muutokset tilintarkastusvalvonnan organisoinnissa auttavat vuoropuhelun sekä luottamuksen lisäämisessä.

Tilintarkastusvalvonta vastaa myös HT-, KHT- ja JHT-tutkinnoista. Syksyn tutkintotentit ovat jo ohi ja tuloksia odotellaan joulukuussa. Minkälaisia terveisiä lähettäisit tuleville tilintarkastajille?

Hakijamäärä tänä vuonna kasvoi edellisestä vuodesta noin 8 %. On hienoa huomata, että ala ja tutkinnot kiinnostavat!

Tutkinnoissa punaisena lankana on ajankohtaisuus ja käytännönläheisyys. Tämän varmistamiseksi tutkintotehtävät laaditaan tiiviissä yhteistyössä tilintarkastajien kanssa. Vinkkinä alasta kiinnostuneille voisin todeta, että tutkintoon valmentautumisajasta kannattaa ottaa kaikki hyöty irti. Opit kantavat pitkälle, jos vaikka joskus haluaisi kokeilla muutakin kuin tilintarkastajan työtä. Aiempien vuosien tutkintoaineistot

KUKA?

Liisa Räsänen

- Liisa Räsänen on toiminut Patentti- ja rekisterihallituksen Yritykset ja yhteisöt -tulosalueen johtajana vuodesta 2015 alkaen. Räsäsellä on parinkymmenen vuoden työura johtamis- ja asiantuntijatehtävissä PRH:ssa, Viestintävirastossa, Kilpailuvirastossa ja Euroopan komissiossa.
- Räsänen on koulutukseltaan VTM 1998 Helsingin yliopistosta. Lisäksi hän on suorittanut M.A. tutkinnon College of Europessa 1999.
- Johtaminen on minulle palvelutehtävä. Olen oman alma materini, Helsingin yliopiston, kansantaloustieteen alumnijärjestön hallituksen jäsen sekä osallistunut naisekonomistiverkoston toimintaan. Toimin myös mentorina.
- Vapaa-aikani vietän perheen, koiran, hevosten ja ratsastusharrastuksen parissa.

ovat nähtävillä verkkosivuillamme. Niitä läpikäymällä saa kuvan tutkin-
tojen vaativuustasosta.

Tilintarkastus on ammattina erityinen. Se tarjoaa oivallisen näköalapaikan yrityksen toimintaan ja taloudelliseen raportointiin. Tarve luotettavalle ja korkealaatuiselle tilintarkastustiedolle on tänä päivänä suurempi kuin koskaan. Tilintarkastajan ammatti on merkittävä juuri tilintarkastajan luottamusaseman ja sen taloudellisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta.

Minkälaista yhteistyötä toivot Suomen Tilintarkastajien kanssa?

Toivon välillemme hyvää keskusteluyhteyttä, avointa vuoropuhelua ja rakentavaa yhteistyötä erilaisia roolejamme arvostaen. Suomen Tilintarkastajien toteuttama kouluttaminen sekä käytännön ohjeiden ja työvälineiden laatiminen tilintarkastajille on tärkeä osa laadukkaan tilintarkastuksen eteenpäinviemistä. Esimerkkinä voi mainita syksyllä pidettyjen koulutusten tärkeät aiheet, jotka varmasti näkyvät positiivisesti myös laaduntarkastusten tuloksissa. ■

PUHEENVUORO

Laaduntarkastuksen vuosiraportin kertomaa

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) julkaisi laaduntarkastuksen vuosiraportin 2019 ennen kesälomia.

Vuonna 2019 laaduntarkastus määrättiin 202 tilintarkastajalle ja suoritettiin 135 tilintarkastajalle. Laaduntarkastuksia tehtiin huomattavasti enemmän kuin vuotta aiemmin, jolloin laaduntarkastus suoritettiin 84 tilintarkastajalle. Tästä huolimatta laissa säädettyyn kuuden vuoden tarkastus- sykliin ei ylletä nykyisellä tahdilla.

Vuoden 2019 vuosiraportin mukaan 85 tilintarkastajaa eli 55 prosenttia kaikista tarkastetuista oli saanut hyväksytyt tulokset. Vastaava luku vuoden 2018 tuloksissa oli 35 prosenttia. Uusintatarkastukseen määrättiin 67 tilintarkastajaa eli 43 prosenttia tarkastetuista. Vuotta aiemmin uusintatarkastukseen ohjattiin 35 prosenttia tarkastetuista. Laaduntarkastuksessa hylättyjä oli kolme eli 2 prosenttia tarkastetuista. Vuotta aiemmin hylättyjä oli 19 prosenttia.

Positiivista tulokset kehitystä

Laaduntarkastuksen tulokset ovat merkittävästi parantuneet vuotta aiemmas- ta. Vuodet eivät kuitenkaan ole veljiä keskenään. Kyseisen vuoden tulokset kertovat vain sen vuoden tarkastettujen tilintarkastajien työn laadusta PRH:n laa- tukriteereillä mitattuna. Tuloksiin voivat vaikuttaa esimerkiksi tilintarkastusval- vonnan henkilövaihdokset tai tiedos- tetut tai tiedostamattomat muutokset arviointikriteereissä.

Laaduntarkastuksen tulosten vuosit- taista vertailtavuutta heikentää myös se, että vuoden 2018 tulokset luokiteltiin neljään kategoriaan ja vuoden 2019 kol- meen kategoriaan. Vuonna 2017 tulokset luokiteltiin myös neljään kategoriaan, jotka eivät kuitenkaan olleet kaikilta osin samat kuin vuonna 2018.

Positiivista on joka tapauksessa se, että laaduntarkastuksessa hyväksytyjen osuus kasvoi merkittävästi vuotta aiem- masta. Myös hylättyjen osuus oli alhaisin ajanjaksolta, jona PRH on julkaissut laa- duntarkastusten vuosiraportteja.

Tässäkö tää oli?

Vuoden 2019 laaduntarkastuksista pe- ruuntui 27 kappaletta. Näistä 19 peruun- tui, koska tilintarkastaja haki hyväksy- misen lakkauttamista sen jälkeen, kun hänet oli määrätty laaduntarkastukseen. Määrä on korkea, muttei poikkeukselli- nen. Vuoden 2017 laaduntarkastuksiin määrättyistä 301 henkilöstä peräti 41 haki hyväksymisen lakkauttamista.

Kertooko hyväksymisensä lakkautta- neiden ratkaisu kyseisten tarkastajien luottamuksesta oman työnsä laatuun vai jostain muusta? Tutkittua tietoa hy- väksymisensä lakkauttaneiden työn laa- dusta ei tietenkään ole, koska sitä ei eh- ditty tarkastaa. Todennäköisesti joukkoon mahtuu niitäkin, jotka ovat valinnallaan halunneet osoittaa oman mielipiteensä laaduntarkastuksesta sellaisena, kuin se tällä hetkellä on.

Kovin pitkälle meneviä johtopäätök- siä ei vuoden 2019 laaduntarkastuksen vuosiraportista kannata tehdä. Tilintar- kastajille ominaista varovaisuuden peri- aatetta noudattaen voi kuitenkin todeta, että kehitettävää on niin tarkastajien kuin tarkastettavien laadussa. Hedelmäl- lisintä olisi, jos tätä kehitystyötä tehtäisiin yhdessä ja yhteistyössä.

Risto Ruuska, OTK, KTM

Kirjoittaja toimii johtavana asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä

K O L U M N I

Talouden digiloikka edellyttää luottamusta

Tiedon tuottajat ja tarkastajat ovat avainasemassa, kun kyseessä on luotettavuus.

Teknologian kehitystä pidettiin jo nopeana, kunnes korona kytki hypervaihteen päälle. Puoli vuotta myöhemmin ruokatilaukset verkossa, viikkopalaverit Teamsissa ja sukulaissynttärät Zoomissa ovat arkipäivää. Olemme ottaneet loikkauksen, jota kukaan ei osannut ennustaa. Suunta oli kuitenkin tiedossa ennen koronaakin. Eristystoimien ansiosta pääsimme – tai jouduimme – nopeammin pidemmälle.

Osakesijoittajille sähköinen kaupankäynti on ollut normi jo vuosikymmeniä. Viime vuosikymmenellä alaa mullistivat joukkorahoitusluset, joiden kautta mikä tahansa yritys voi kerätä suurelta yleisöltä rahoitusta. Kun teknologia mahdollistaa suoran kohtaamisen yritysten ja sijoittajien välillä, tarvitaanko pörssiä enää?

Aluksi pörssi oli fyysinen kohtaamispaikka, sen jälkeen virtuaalinen kohtaamisympäristö. Nykyään pörssi on luottamuskehä. Sijoittajat eivät tarvitse pörssiä löytääkseen sijoituskohteita, sillä teknologian kehityksen myötä määrän sijaan arvostetaan laatua. Sijoittajat etsivät luotettavaa tietoa. Sijoittajien suuri joukko haluaa toimia ympäristössä, jossa on selvät pelisäännöt, joita valvotaan.

Koronakriisi vahvisti myös toista trendiä. Vastuullisuus ei ole enää sijoitusmaailman mauste, vaan sijoittamisen valtavirtaa. Olemme nopeasti siirtymässä aikakauteen, jossa ei ole

enää erikseen vastuullisia rahastoja. Tämäkin trendi oli tiedossa, mutta muutosvauhti on kiihtynyt. Ympäristöstä, hyvinvoinnista ja työolosuhteista ollaan kiinnostuneempia kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Tämä asettaa suuren paineen raportoinnille ja tiedonsaannille.

Sijoittajat kaipaavat vertailukelpoista, luotettavaa tietoa yritysten vastuullisuudesta.

Vastuullisuustrendi korostaa omistajuutta ja omistajien arvoja. Samalla osin täysin uudenlaiset sijoittajat ovat aloittaneet osakesijoittamisen. He tekevät sijoituspäätöksensä ensi sijassa yritysten maineen, vaikuttavuuden ja vastuullisuuden perusteella, perinteisiä talouslukuja silti unohtamatta. Mikäli riittäviä tietoja ei pystytä toimittamaan, nämä sijoittajat pettyvät ja passivoituvat. Mikäli toimitetut tiedot osoittautuvat epäluotettaviksi, saatetaan menettää kokonainen sukupolvi osakesijoittajia.

Tiedon tuottajat ja tarkastajat ovat nyt valokeilassa. 2020-luvun osakemarkkinoiden avainkysymys on luotettavuus. ■

Sari Lounasmeri

Kirjoittaja toimii Pörssisäätiön toimitusjohtajana

Vastuullisuus on
sijoittamisen
valtavirtaa.

Kuinka tilintarkastusalan standardit kääntyvät suomen kielelle?

Tilintarkastusalan kansainvälisiä standardeja ja eettisiä sääntöjä on yhteensä parituhatta sivua. Usein päivittyvä ja varsin mutkikas teksti ei käänny suomen kielelle aivan itsestään.

Teksti **Minttu Sallinen** Kuva **Aki Rask**

Käännöstyöryhmän sihteerinä ja kääntäjänä toimii Hanna Tähtivaara.

Mutkikkaiden tekstien saaminen suomen kielelle ei aina ole helppoa. Kansainvälisten tilintarkastusalan standardien laatimiseen osallistuu asiantuntijoita useista maista, mutta lopputulos on akateemiselta kuulostavaa amerikanenglantia, jossa on pitkiä ja joskus epäselviä lauserakenteita.

Yhdistyksemme IFAC-käännöstyöryhmän jäsenet ovat alansa huipputaajia. Silti virkeitä joudutaan joskus tutkimaan kauan, ennen kuin niiden merkitys aukeaa. Toisinaan joudutaan tarkistamaan jopa tekstin kirjoittajilta, mitä virkkeessä on haluttu sanoa.

Tässä kirjoituksessa kerrotaan käännöstyöryhmän toiminnasta ja siitä, kuinka mutkikkaat tekstit kääntyvät suomen kielelle ja lopulta tilintarkastajien käyttöön.

Käännöstyötä jo parikymmentä vuotta

Kansainväliset tilintarkastusalan standardit laatii kansainvälisen tilintarkastajaliiton IFACin yhteydessä toimiva IAASB, International Auditing and Accounting Standards Board.

Standardeja on käännetty suomeksi jo parikymmentä vuotta. Vuonna 2000 silloinen KHT-yhdistys antoi ensimmäiset kansainvälisiin standardeihin perustuvat suositukset, joihin sisältyi kansallisia lisäyksiä ja muutoksia.

Virkkeitä joudutaan joskus tutkimaan kauan, ennenkuin niiden merkitys aukeaa.

Nykyisin standardit julkaistaan suorina käännöksinä, ja kansalliset lisäykset ovat oma kokonaisuutensa. Ajantasainen suomenkielinen kooste julkaistaan vuosittain.

Tehokasta työryhmätyötä

Alan asiantuntijoista koostuva ryhmä, nykyiseltä nimeltään IFAC-käännöstyöryhmä, perustettiin vuonna 2005. Standardien käännöstyöhön

haluttiin samanlaista järjestelmällisyyttä kuin tilinpäätöksen laatimista ohjaavien IFRS-standardien kääntämisessä oli ollut jo vuosia. Myös IFAC otti myöhemmin käyttöön lähes identtiset käännöstyön menettelytavat kuin meillä Suomessa.

Valtaosa käännöstyöryhmän jäsenistä on tilintarkastajia. IFAC edellyttää kuitenkin laaja-alaista kokoonpanoa antaakseen luvan

tekstien kääntämiseen ja julkaisemiseen, ja siksi mukana on edustajia myös akateemisesta maailmasta, tilintarkastusvalvonnasta ja ministeriöstä.

Käännöstyöryhmässä on puheenjohtaja ja yhdeksän jäsentä. Sihteerinä, koordinaattorina ja kääntäjänä on vuodesta 2005 alkaen toiminut yhdistyksemme käännösasiantuntija **Hanna Tähtivaara**. ▶

Miten suomentaisit tämän ISA 315 -standardiin sisältyvän virkkeen?

Uudistettu ISA 315 -standardi *Olellaisen virheellisuuden riskien tunnistaminen ja arvioiminen* oli työryhmän käännettävänä keväällä 2020. Parisataasivuisen standardin kääntäminen suomen kielelle ei ollut aivan lastenleikkiä, kuten seuraavasta esimerkistä voi päätellä.

Englanninkielinen teksti...

The auditor is required to understand the entity's information system and communication because understanding the entity's policies that define the flows of transactions and other aspects of the entity's information processing activities relevant to the preparation of the financial statements, and evaluating whether the component appropriately supports the preparation of the entity's financial statements, supports the auditor's identification and assessment of risks of material misstatement at the assertion level.

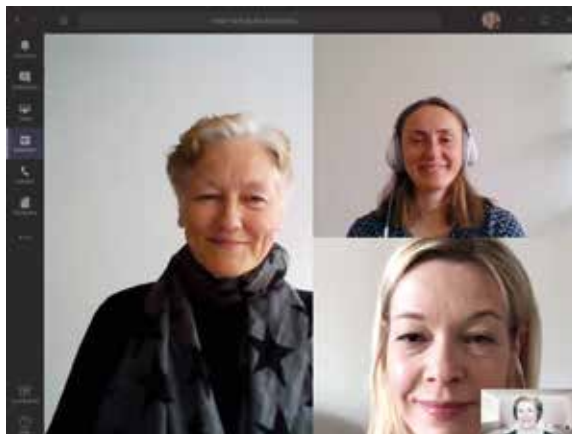
...kääntyi usean käännösversion jälkeen suomen kielelle näin:

Tilintarkastajalla täytyy olla käsitys yhteisön tietojärjestelmästä ja kommunikaatiosta, koska käsitys yhteisön periaatteista, jotka määrittelevät tilinpäätöksen laatimisen kannalta relevantit liiketapahtumien virrat, sekä muista yhteisön informaation käsittelytoimintoihin liittyvistä asioista, sekä sen arvioiminen, tukeeko komponentti asianmukaisesti yhteisön tilinpäätöksen laatimista, tukevat tilintarkastajan tekemää olellaisen virheellisuuden riskien tunnistamista ja arvioimista kannanottotasolla.

46

KULISSEISSA

ISA 315 -pienryhmän jäsenet Hanna Tähtivaara, Emma-Riikka Myllymäki, Karoliina Tiainen ja Riitta Laine yhdessä lukuisista Teams-kokouksista. Kuvasta puuttuu Sirpa Poskiparta-Kiiski.

► Jos työn alla on uusi tai ratkaisevasti muuttunut standardi, ryhmä pohtii aluksi keskeisten termien suomenkielisiä vastineita. Niiden löytäminen voi olla haasteellista, ja päätöksiä joudutaan joskus muuttamaan myöhemmin.

Ensimmäinen käännösluonnos käydään läpi kolmen tai neljän hengen pienryhmässä. Seuraavan

version käsittelyyn osallistuu koko työryhmä.

Tekstit voivat olla hyvin laajoja. Esimerkiksi riskien tunnistamista ja arvioimista koskeva standardi ISA 315 sisältää yli 200 sivua. Kyseisen standardin käännöksestä keskusteltiin pienryhmässä yhdeksän kertaa. Tämän jälkeen käännöksen hiomista jatkettiin koko työryhmän voimin ja

keskittyen kaikkein ongelmallisimpiin kohtiin.

Seuraavassa vaiheessa yhdistyksen tilintarkastustoimikunta pohtii, tarvitaanko standardiin kansallisia lisäyksiä, ja tämän jälkeen yhdistyksen hallitus hyväksyy standardin mahdollisine lisäyksineen. Kaikilla yhdistyksen jäsenillä on vielä mahdollisuus kommentoida standardia. ■

Näin eteni ISA 315 -projekti:

2.11.2018	IAASB:n standardiluonnoksen kommentointiaika päättyy
19.12.2019	standardi julkaistaan englannin kielellä
9.1.2020	kääntämisoikeutta haetaan IFACilta
20.1.2020	allekirjoitetaan sopimus ja saadaan englanninkieliset tiedostot
31.1.2020	ensimmäisen osan käännösluonnos valmistuu
18.2.2020	ISA 315 -pienryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran
26.2.2020	toisen osan käännösluonnos valmistuu
...	(viisi ISA 315 -pienryhmän kokousta)
5.5.2020	kolmannen osan käännösluonnos valmistuu
...	(kolme ISA 315 -pienryhmän kokousta)
3.6.2020	yhdistyksen tilintarkastustoimikunta käsittelee standardia
11.6.2020	koko IFAC-käännöstyöryhmä käsittelee käännösluonnosta
12.8.2020	käännöksen viimeiset viilaukset (Hanna Tähtivaara, Riitta Laine ja Ari Lehto)
24.8.2020	standardi hyväksytään yhdistyksen hallituksessa
Joulukuu 2020	standardi julkaistaan osana Kansainväliset tilintarkastusalan standardit 2020 -teosta.

IFAC-käännöstyöryhmän kokoonpano lokakuussa 2020

Ari Lehto, puheenjohtaja, BDO
Nadine Hellberg-Lindqvist, TEM
Oskari Lappalainen, Deloitte
Emma-Riikka Myllymäki, Aalto-yliopisto
Sirpa Poskiparta-Kiiski, PwC
Timo Punkari, Meletre
Karoliina Tiainen, KPMG
Anne Vuorio, EY
Riitta Ylipiha, Tilintarkastusvalvonta
Riitta Laine, Suomen Tilintarkastajat ry
Hanna Tähtivaara, sihteeri,
Suomen Tilintarkastajat ry

ISA 315 -pienryhmään kuuluivat:

Riitta Laine
Emma-Riikka Myllymäki
Sirpa Poskiparta-Kiiski
Karoliina Tiainen
Hanna Tähtivaara

Tämän lehden suunnittelussa ja toteutuksessa mukana

Minttu Sallinen
päätoimittaja
viestintäpäällikkö

Sanna Alakare
toiminnanjohtaja

Riitta Laine
tilintarkastusasiantuntija

Jarkko Raitio
asiantuntija

Risto Ruuska
johtava asiantuntija

Marjukka Kähönen
toimittaja
Noon Kollektiivi

Kiitokset kirjoittajille ja lehden sisältöön panoksensa antaneille!

- Rebecca Hagelstam, BDO
- Samu Kallioinen, SYS Audit Oy
- Anne Kleemola, Business Finland
- Ilkka Kujala, Grant Thornton
- Teemu Laitinen, SYS Audit Oy
- Lauri Lehtonen, SYS Audit Oy
- Minni Lempinen, Business Finland
- Tiina Lind, BDO
- Sari Lounasmeri, Pörssisäätiö
- Heikki Mäki, BDO
- Mirjami Oja, BDO
- Perttu Pölönen, Perttu Productions Oy
- Liisa Räsänen, Patentti- ja rekisterihallitus
- Hanna Tähtivaara, Suomen Tilintarkastajat ry

Lämpimät kiitokset haastattelusta Sirpa Pietikäiselle.

**Löysitkö tästä lehdestä hyödyllistä
tietoa? Toivoisitko jostakin
teemasta lisää artikkeleita?
Onko mielessäsi ajankohtaisia
juttuideoita?**

Profiitin seuraava numero
1/2021 ilmestyy maaliskuussa.

Palautetta tai juttuideoita?

Ole yhteydessä!
viestinta@suomentilintarkastajat.fi

Olennainen tieto,
olennaisista asioista,
oikeaan aikaan.

Osaamispalvelumme talouden ammattilaisille

Digitaaliset palvelut ST-Onlinessa

- Julkaisut ja hakuteokset
- Video- ja etäkoulutukset

Täydentävät osaamisratkaisut

- Lähikoulutukset
- Painetut kirjat

Olemme talouden ja osaamisen ytimessä.
Turvaamme osaamisesi taloudellisessa raportoinnissa ja yritysverotuksessa.